

MIHAI HAFIA TRAISTA

Prințul Fedir Koriatovyci

ÎNTRE

MIT ȘI REALITATE

**Conține piesa de teatru
PRINȚUL KORiatOVYCI
(LEGENDA CASTELULUI MUKACEVO -
TEATRU ÎN TREI ACTE)**

Editura RCR Editorial

București

2024

Redactor: Cristian Ghica
Tehnoredactare: Cristian Ghica
Coperta: Stepan C.D. Traista

Referenți: Cristian Ghica
Corneliu Irod
Roman Petrașuc

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HAFIA TRAISTA, MIHAI

Prințul Fedir Koriatovyci între mit și realitate /

Mihai Hafia Traista. – București : R.C.R. Editorial, 2024

Conține: piesa de teatru Prințul Koriatovyci (Legenda
Castelului Mukacevo - teatru în trei acte)

ISBN 978-606-745-150-4

94

82

Carte finanțată de Uniunea Ucrainenilor din România

Printul Fedir Koriatovyci – Comite al Maramureșului

Despre printul Fedir Koriatovyci (Teodor Koriatovici) noi, românii, știm foarte puține lucruri, bineînțeles în afară de istorici. În articolul despre *Maramureșul Istoric*, din Wikipedia, găsim următoarele rânduri:

„În 1397 s-a refugiat în Ungaria Teodor Koriatovici, cneazul Podoliei, după ce a fost înfrânt de ducele Witold al Lituaniei. Koriatovici a primit domeniul Muncaciului. A adus (la început în Bereg) mii de familii de *ruteni*¹ de peste munți, apoi și în Maramureș, ca lucrători pe domeniile nobiliare. Blânzi și muncitori, ei au fost favorizați și de regalitate, iar prin *rutenizarea* unor sate românești, au ajuns majoritari în anumite părți ale Maramureșului.”²

Istoricul maramureșean Alexandru Filipașcu (1902-1952), în binecunoscuta lucrare *Istoria Maramureșului* (în cap. 8, intitulat: *Consecințele descălecatului: Desființarea autonomiei și colonizarea rusnecilor*), scrie despre printul Fedir Koriatovyci:

¹ Rutean – ucrainean (nume care se dădea ucrainenilor din fosta

²<https://ro.wikipedia.org/wiki/Maramure%C8%99>

Fedir Koriatovyci, portret din secolul VIII, autor necunoscut

„Așezarea rusnecilor în Ung și Bereg se leagă de numele familiei Koriatovici, descendentă din Koriat, fiul lui Gedimin, întemeietorul unui puternic imperiu litvano-slavon. Sora lui Koriat se căsătorește cu Cazimir al Poloniei, iar nepotul său Jagjell luă în căsătorie pe Hedviga, fiica lui Ludovic al Ungariei, devenită regină a Poloniei. Koriat era stăpânul Novgorodului și al Podoliei, dar în urma unui conflict avut cu fratele său Olgred a fost silit în 1339 să se refugieze în Ungaria. Mai târziu își reocupă tronul Lodomeriei, dar în 1351 fiii săi Teodor, Vasile și Iuga, fiind alungați de către litvani, sunt siliți să se refugieze, primii doi în Ungaria, iar Iuga - care pentru scurt timp a ocupat și tronul Moldovei - în Polonia. Cu ocazia expediției din 1354 interveni la Breslav, lângă Bug, o înțelegere între Ludovic și Teodor Korlatovici, în înțelesul căreia Teodor renunță în favoarea lui Ludovic la drepturile sale asupra Podoliei în schimbul cetății Sator din Zemplin și a domeniului din Muncaci. La 8 martie 1360, prințul Teodor a întemeiat mănăstirea Sf. Nicolae, pentru trebuințele sufletești ale credincioșilor săi, înzestrând-o cu moșiile Boboviștea și Lunca (cf. ib. p. 601). După descălecatul lui Bogdan, locurile rămase despopulate din Bereg și Ung au fost colonizate de către Teodor Koriatovici cu 40.000 de ruteni veniți din părțile galițiene, fiind alungați de litvani.”

Un alt istoric, tot maramureșan, Ilie Ghergeș (n. 1962), în articolul său *Epopoea așezării ucrainenilor în bazinul de jos al râului Vișeu (secolele XIV – XVIII)*, subliniază cele scrise de istoricul Marius Diaconescu:

„Abordând cu mult curaj și cu conștiința acoperirii științifice a subiectului de referință, tânărul istoric se exprimă categoric și față de mitul marii colonizări din timpul cneazului Teodor Koriatovici și conchide: „Primul mare val de coloniști s-a așezat la cumpăna sec. XIV–XV. Legenda potrivit căreia ducele Teodor Koriatovici a adus cu el 40.000 de ruteni în Ungaria Superioară este exagerată. Dar nu trebuie negată realitatea unei emigrări masive. Cifra

este supraevaluată, dar sigur exprimă un adevăr care poate fi verificat doar prin urmărirea transformărilor demografice din perioada următoare. Posibil ca acest val să fi fost doar o etapă, iar memoria colectivă să fi plasat totul într-o singură fază”³

Suntem întru totul de acord cu cele relatate mai sus, deoarece nu putem fi siguri dacă pe întreg teritoriul Podoliei – ținuturi de hotar, trăiau în acea vreme, imediat după invaziile tătare (sec. XIV), 40.000 de oameni. Fedir Koriatovyci deținea în jur de 10 cetăți (11 - după istoricul ucrainean Volodymyr Huțul). De obicei când o persoană importantă (în cazul nostru, un cneaz), se muta dintr-un loc în altul, era urmată de o suită. Probabil suita prințului Fedir Koriatovyci era ceva mai mare, încât i-a impresionat pe contemporanii acelor vremuri, astfel se explică o asemenea cifră de 40.000 de oameni, când curtea regelui Poloniei, Wladyslaw Jagiello, număra 600 de oameni. Este greu de crezut că prințul Fedir Koriatovyci ar fi avut o suită mai mare decât regele Poloniei.

Despre prințul Koriatovyci pomenește și etnograful și folcloristul maramureșean Dorin Ștef (n. 1966), în lucrarea *Dicționar de regionalisme și arhaisme din județul Maramureș*:

Stratul ucrainean. Numiți ruteni (după uzanțele austriece), rusini sau ruși carpați, huțuli (în Bucovina), ucrainenii sunt considerați o ramură a slavilor de est, deși, după unii autori, ar fi mai degrabă urmași ai slavilor nordici – fizionomia și sonoritățile lingvistice, particularitățile

³ https://biblioteca-digitala.ro/reviste/Acta-Mvsei-Porolissensis/dl.asp?filename=36-Acta-Mvsei-Porolissensis-XXXVI-2014-Zalau_014.pdf

graiurilor galiciene coexistând cu dialectele boikoviene, populația venind în Maramureș, atât din Transcarpatia, cât și din Ucraina Pricarpatică, dar pare-se că în aceste zone au venit dinspre nord. Această ipoteză este întărită și de faptul că la granița de nord-vest a Maramureșului s-a așezat o populație venită dinspre Lituania, condusă de Teodor Koriatovici, cneaz lituanian, învins de cneazul lituanian Vitold”⁴

Dumitru Iuga (1942-2017) – o altă personalitate a culturii maramureșene, în lucrarea sa *Studii și alte scrieri*, îl enumără pe prințul Fedir Koriatovyci printre comiți ai Maramureșului:

„Abia în 1385 voievodatul Maramureșului devine comitat: atribuțiunile cnezilor se transferă pretorilor, iar ale Voievodului - Comitelui și Vicecomitelui. Ultimii voievozi se mențin însă până la începutul secolului al XV-lea. Balc Vv. și Drag Vv., reveniți din Moldova, păstrează titlul de voievozi timp de 40 de ani, fiind în același timp și Comiți ai Maramureșului. Comitele era numit de rege, iar vicecomitele și pretorii erau aleși de congregația nobililor. La început toate aceste funcții au fost ocupate de români: în 1385, Comite era Balc Vv., Vicecomite Bancu de Sarasău, pretori Cădea de Virișmort, Petru de Crăciunești, Dragomir de Giulești, Vasile - fiul lui Drag de Bedeu. Însă, cu timpul, funcția de Comite a fost ocupată de reprezentanții regelui și nu de români; între 1430 și 1918 au fost doar patru comiți români: Seneslau de Dolha (1414-1416), Simion Bizău de Cuhea (1465), George de Dolha (1703-1708), Iosif Man de Șieu (1860-1861 și 1865-1876). În 1414 fusese Comite și prințul Teodor Koriatovici care a

⁴<https://bibliotecaicrmadrid.net/edocs/DictionarderegionalismesiarhaismedinjudetulMaramures.pdf>

colonizat în Bereg și Ung peste 40. 000 de ruteni, alungați din ținuturile cucerite de Lituania”⁵.

Bineînțeles că nu putem să trecem cu vederea *Diplomele Maramureșene*, ale istoricul Ioan Mihalyi de Apșa (1844-1914) care nu aveau cum să treacă cu vederea peste o personalitate ca prințul Fedir Koriatovyci:

„La 1397, ducele Teodor Koriatovici, înfrânt fiind de lituanieni în bătălia de la Bratzlaw, se refugiază împreună cu ce a mai fost rămas din armata sa și cu o numeroasă comunitate ruteană în Ungaria. Aici primește de la regele maghiar, care îi era nepot de soră, un domeniu pe care ridică Cetatea Munkácsului. La începutul secolului următor, la Munkács ia ființă o Episcopie Ortodoxă Ruteană. De aici va începe un lung șir de vexațiuni și abuzuri, de rivalități și lupte sângeroase împotriva Stavropighiei de la Peri. Miza era dreptul de colectare a dărilor bisericești de pe o întindere considerabilă. Constantinopolul cade sub stăpânire otomană, la 1453 și, deci, nu mai poate oferi protecție stavropigiilor proprii. Mănăstirea Peri este atacată în mod repetat de militarii trimiși de episcopul de la Munkács, este jefuită și incendiată, pierzându-se astfel multe documente, cărți de slujbă și manuscrise extrem de prețioase. După aproximativ o sută de ani, cele două instituții bisericești ajung la judecata regelui maghiar Ladislau II, în problema dreptului de colectare a dărilor

⁵ <https://fundatia-iuga.ro/studii.pdf>

bisericești, iar sentința regală a fost dată în favoarea Episcopiei de la Munkács”⁶.

Bineînțeles numele prințului Fedir Koriatovyci îl regăsim în multe alte articole, scrise de diferiți cercetători, în general legat de tot felul de dispute istorice, dar scopul nostru este doar de al prezenta așa cum apare el în cele mai sigure surse istorice.

În afară de scrierile maramureșene, numele prințului Koriatovyci este legat de numele domnului Moldovei, Roman I, numit de unii istorici și Roman Mușat:

„Ca domn, Roman I a recunoscut suzeranitatea regelui Poloniei, precum a recunoscut-o mai întâi fratele său Petru al II-lea (1387). În 1393, îl ajută pe cneazul Podoliei Teodor Koriatovici împotriva ducelui Witold al Lituaniei, în lupta lor pentru cetatea Camenița și teritoriul înconjurător. Fiind învinși (la Bratzlaw) Teodor Koriatovici se refugiază în Ungaria, iar Roman I pierde curând domnia și este înlocuit de fiul său Ștefan I.”⁷

⁶ Nicolae Iuga, *Cinci sute de ani de la Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung și problema textelor anterioare în limba română*, <https://tribuna-magazine.com/cinci-sute-de-ani-de-la-scrisoarea-lui-neacsu-din-campulung-si-problema-textelor-anterioare-in-limba-romana/>

⁷ https://ro.wikipedia.org/wiki/Roman_I

Viața prințului Fedir Koriatovyci

După unele surse, Fedir Koriatovyci s-ar fi născut, în anul 1331, în ținutul Podolia, în familia prințului lituanian Koriat-Myhailo Hedemynovici (din dinastia Hedemynovicilor, părintele prinților Koriatovyci), prinț al orașului Novogradok⁸, cunoscut ca participant la lupta lituano-polonă pentru Galiția și Volynia. În anul 1349, fratele său Olhred, Marele Duce al Lituaniei, l-a trimis, împreună cu alți doi prinți (Eikšys din Eikšyșek și Simeon din Svysloci) la hanul Hoardei de Aur, Jani Beg (Djanibek Khan) ca soli care ar fi trebuit să facă o alianță cu tătarii, împotriva Cavalerilor Teutoni și împotriva întăririi Moscovei. Cu toate acestea, hanul l-a vândut pe Koriat prințului Moscovei, Simeon Hordyi (Simion cel Mândru).

În jurul anului 1389, Fedir Koriatovyci a moștenit Podolia, după moartea fraților săi mai mari.

În 1392 a intrat într-o alianță cu vărul său Svydryhailo⁹ (fiul Marelui Duce al lituaniei și Rusiei, Olhred) pe atunci prinț de Vitebsk, care s-a opus, și el,

⁸ Novogradok (Navahrudak) – este un oraș din regiunea Grodno din Belarus.

⁹ Svidrigailo Olgerdovich (nume catolic – Boleslav) – Mare Duce al Lituaniei și Rusiei (1430-1432).

politicii fratelui său Jagiello¹⁰, care viza subordonarea completă a cnezatelor separate până la lichidarea acestora.

În toamna anului 1393, oștile podoliene, împreună cu cele moldave au fost înfrânte de către un alt văr de-al lui Fedir Koriatovyci, Witold al Lituaniei, în luptă pentru cetatea Kamenîța și teritoriul înconjurător, care aparțineu dinastiei Koriatovycilor (dinastie ce avea propria sa monedă recunoscută de alți conducători).

Pe prințul exilat, Fedir Koriatovyci, îl primește regele Ungariei, Sigismund (Sigismund de Luxemburg), căruia îi convenea să aibă la hotarul regatului un om de nădejde (Koriatovyci aveau o mare autoritate, erau cunoscuți ca buni luptători), cu legături printre domnitorii vremii. Astfel, datorită motivelor practice ale regelui Sigismund, prințul Fedir Koriatovyci devine una dintre cele mai mari figuri istorice din regiunea Zakarpattia (Transcarpatia).

Cu toate că se afla în exil, prințul Koriatovyci, nu-și pierdea speranța de a recuceri ținuturile pierdute. Astfel, în anul 1402, după fuga lui Svidryhailo, se întoarce în Podolia și cu ajutorul fratelui său Vasyl, încearcă să-și restabilească drepturile, însă conducătorii Podoliei l-au prins și l-au închis. Prețul libertății era renunțarea la moștenire, ceea ce și face în luna iulie a anului 1403.

¹⁰ Władysław al II-lea Jagiello – Mare Duce al Lituaniei și Rusiei (1377-1381, 1382-1386, regele Poloniei (1386-1434).

Fedir Koriatovyci, imagine din filmul documentar ucrainean
„Fedir Koriatovyci”
(<https://www.youtube.com/watch?v=Yvth0FuvaNU&t=1145s>)

Există și un document scris de către prințul Fedir Koriatovyci, o diplomă, în care acesta declară că-l iartă pe regele Poloniei (Vladislav al II-lea din dinastia Iagello), pentru faptul că acesta l-a ținut în temniță, ceea ce înseamnă, după părerea istoricului ucrainean Volodymyr Huțul, că acest document era important pentru rege.

După cum mărturisesc documentele vremii, Fedir Koriatovyci nu a renunțat niciodată la titlul de „Print al Podoliei”. Dacă ar fi renunțat la acest titlu, atunci ar fi trebuit să renunțe de tot la titlul de prinț, deoarece aici, în Zakarpatia, el era *dominus*, era stăpân peste Mukacevo și Berehove.

În anul 1396, împreună cu domeniul Mukacevo, prințul primește de la rege și castelul Mukacevo, pe care se apucă, îndată, să-l fortifice.

Întemeierea Mănăstirii „Sfântul Nicolae”, de asemenea este legată de prințul Fedir Koriatovyci. Legenda spune că, ieșind la vânătoare, prințul a fost atacat de un balaur mare (*Şarkan*), rugându-se la Sfântul Nicolae, reușește să ucidă balaurul, iar pe acel loc, în semn de recunoștință, a ridicat o mănăstire de lemn, cu hramul Sfântului Nicolae.

Istoricul Volodymyr Huțul, în ciuda altor istorici și cercetători, susține întemeierea mănăstirii de către prințul Fedir Koriatovyci, spunând că dincolo de legendă, prințul avea motive bineîntemeiate să construiască mănăstirea, ca o instituție nu numai

religioasă ci și administrativă, medicală, culturală și educativă.

Deși au trecut peste 600 de ani de la moartea Prințului de Podolia – Fedir Koriatovyci (a murit în anul 1414), el rămâne una dintre cele mai mari figuri ale Ucrainei Subcarpatice.

Istoricul Dmytro Doroșenko recunoaște că vorbind despre soarta ținuturilor din vestul Ucrainei, nu a menționat aproape deloc despre cel mai îndepărtat ținut al Ucrainei-Rusy (**України-Руси**), despre marginea sa cea mai îndepărtată, așa-zisa Maghiară, sau așa cum se numește oficial astăzi – Rusia Subcarpatică (**Підкарпатська Русь**). Nu l-a pomenit, pentru că acest ținut aproape niciodată nu a dus o viață politică comună cu restul pământurilor locuite de poporul ucrainean, cu excepția unor momente episodice din vremea Statului Galiția-Volyn (**Галицько-Волинська Держава**). Cu toate acestea, Rusia Subcarpatică a menținut legături culturale cu Galiția vecină și chiar cu îndepărtata regiune a Niprului (**Надніпрянищиною**). Aceste legături s-au reînnoțat când Galiția, a fost anexată Austriei, în anul 1772, și a intrat sub stăpânirea comună a Habsburgilor și a Rusiei Maghiare (**Угорська Русь**). Atunci, micuța Rusie Maghiară a început să joace un rol în viața culturală și națională comună cu Galiția.

Populația slavă de pe versantul vestic al Carpaților provine din Rusia Niprului și a apărut aici nu mai târziu de sosirea maghiarilor, la sfârșitul secolului al

IX-lea. Slavii au existat deja aici când au venit ungurii și și-au întemeiat statul.

Cu toate acestea, această colonizare, după cum susține regretatul istoric al Rusiei Subcarpatice, prof. A. Petrov, nu avea un caracter de masă: mici grupuri de coloniști au trecut Carpații dinspre est și s-au așezat pe versanții ei vestici.

Multă vreme istoricii au luat în considerare relocarea unei mase mari a populației ucrainene (aproximativ 40.000 de oameni) împreună cu prințul Fedir Koriatovyci, la sfârșitul secolului al XIV-lea. Se crede că acest Fedir Koriatovyci, părăsind Podolia, a venit cu supușii săi în Transcarpatia, a devenit vasal al coroanei maghiare, a fondat orașul Mukacevo, a construit mănăstirea și a condus regiunea.

Istoricul Petrov considera toată această poveste ca pe o legendă, iar diploma lui Fedir Koriatovyci din anul 1360, privind acordarea proprietății mănăstirii Mukacevo, un fals întocmit undeva în secolul XVI sau XVII. În general, Rusia Subcarpatică, așa cum susține pe bună dreptate Petrov, nu a avut niciodată stăpâni, guvernanți, prinți, iar istoria ei nu cunoaște lovituri de stat, războaie, sau tratate politice.

Istoria Rusiei Subcarpatice este o istorie a luptei omului cu natura și a muncii zilnice grele în condiții sociale și politice dificile. Adevăratul „erou” al acestei povești este țărănul care a purtat pe umerii lui jugul

secular al opresiunii feudale, dar nu și-a pierdut identitatea națională, limba și nici numele său istoric.

Masa țăranilor de rând, împreună cu clerul lor, au aderat ferm la Ortodoxie, care a servit ca un zid de apărare a neamului lor. Centrele religioase erau mănăstirile Sf. Nicolae în Mukacevo și Sf. Mihail din Marmureș. Rusia Subcarpatică pentru o lungă perioadă de timp, sub supravegherea bisericii, a trăit în comun cu Galiția, supusă episcopului din Przemyśl. O eparhie independentă a apărut în Mukacevo abia la sfârșitul secolului al XV-lea¹¹.

* * *

Conform datelor istorice ucrainene, prințul Fedir Koriatovyci a avut șase frați și o soră.

Iurii Koriatovyci: Sursele istorice ucrainene îl consideră fiul cel mare al prințului Koriat și susțin că a fost căsătorit cu fiica lui Lațcu Vodă al Moldovei – nepoata lui Bogdan I. (supranumit Bogdan Întemeietorul) Voievod al Maramureșului și domn al Moldovei.

A fost invitat să domnească în Moldova, a construit capitala la Suceava. La 3 iulie 1374, Iurii Koriatovyci a emis la Bărlad un hrisov în care este trecut ca domnitor al pământului moldovenesc. Este menționat

¹¹ Dmytro Doroszenko, *Nuaty istorii Ukrainy*,
<http://exlibris.org.ua/doroszenko/r06.html>

în Cronica Moldovei ca întemeietor al Mitropoliei ortodoxe grecești din Suceava.

Cronicarii moldoveni îl numesc pe Iurii Koriatovyci – Iuga, în scrisoarea sa el s-a numit Koriatovyci Iuga.

Cronicarii îl amintesc din nou pe Iurii Koriatovyci ca domnitor al Moldovei în anul 1400, înainte de domnia lui Alexandru I cel Bun.

A murit în mănăstirea Vasyliv (Vasylkiv), unde a fost și înmormântat. În anul 1575 mormântul său era încă acolo.

Majoritatea istoricilor consideră că Iurii Koriatovyci și Domnul Moldovei Iuga Ologul, sunt una și aceeași persoană, dar acest lucru nu a fost dovedit. Versiunea este infirmată și de faptul că soția lui Iuga Ologul, Anastasia, era din familia Koriatovyci (tocmai sora lui Iurii).

Din sursele istorice românești aflăm că Iurii Koriatovyci a fost nobil lituanian, unul din fiii cei mai vârstnici ai ducelui Koriat. Născut în jurul anului 1328, a fost unul dintre negociatorii armistițiilor din 1355 și 1366 din perioada războaielor dintre Galiția și Volânia. Ca răsplată pentru eforturile sale, a primit în 1366 posesia orașului Kholm. A mai luat parte la bătălia de la Apele Albastre împotriva Hoardei de Aur. Spre sfârșitul domniei lui Lațcu Vodă, Iurii Koriatovyci a încercat să pună stăpânire pe Moldova. La 4 iulie 1374 a emis o proclamație la Bârlad prin care declara că este

conducătorul de fapt al Moldovei. Iurii nu a reușit însă să-și atragă sprijinul boierilor moldoveni, care în 1375 l-au otrăvit. Se pare că a murit la Vaslui și a fost înmormântat la Bârlad.

Dmytro Koriatovyci – cunoscut în cronicile ruse drept voievodul Bobrok din Volyn. A fost căsătorit cu sora Marelui Duce al Moscovei Dmitri Donskoi. Potrivit unei versiuni, Sfântul Gheorghe – învingătorul Balaurlui a devenit emblema prinților Moscovei, datorită lui, iar fiul lui Dmitri Donskoi – prințul Vasili, a început să bată monede care îl înfățișează pe Sf. Gheorghe pe un cal cu o sulită (*Kopie*), de unde provine denumirea de *kopeika*. De la Dmytro Koriatovyci, provine familia prinților din Volyn.

Oleksandr Koriatovyci – prințul Podoliei, Volyniei și Pokuției. A domnit în Vladimir, Kremenetș, și Olesk, iar mai târziu în Smotryci (1375). Între anii 1366-1370 a domnit în Volodymyr-Volynskyi.

A murit în 1392 într-o luptă cu tătarii, în Podolia și a fost înmormântat în biserica Smotryci.

Borys Koriatovyci – despre acest frate al prințului Fedir Koriatovyci cronicarii nu au scris mai nimic. Se știe că a fost prințul Podoliei în anul 1375 și după 1386, și cam atât.

Konstantyn Koriatovyci – a fost succesorul fratelui său Borys. Mai târziu, Cronica lui Byhoveț (secolul al XVI-lea), îi atribuie lui Konstantyn

Koriatovyci Koriyatovych posesia ținuturilor Cernihiv și Ciortoryisk.

Vasyl Koriatovyci – Cel mai tânăr dintre frații Koriatovyci (Fedir s-a născut penultimul), este intitulat într-un document al regelui maghiar Sigismund I al Luxemburgului, din 2 februarie 1398, prințul Podoliei. La acea vreme, acest titlu nu mai avea o semnificație reală.

Anastasia Koriatovyci – sora prinților Koriatovyci, după unele surse a fost soția domnitorului Moldovei Roma I Mușat.

* * *

Olha Koriatovyci – a fost soția prințului Fedir Koriatovyci, după unele surse a fost fiica banului Bosniei Ștefan al II-lea Cotromanici.

Istoricul Ioasyp Kobal susține că soția prințului Koriatovyci era Valha, fiica puternicului voievod al Maramureșului – Drag.

Jedevyd-Ivan Koriatovyci – fiul prințului Fedir, care probabil a domnit peste o parte din Podolia. Conform cronicilor lituano-ruse, a fost unul dintre liderii oștilor marelui prinț lituanian.

Prințul Fedir avea și două fiice: Maria și Anna.

Prințul Fedir Koriatovyci și Castelul Palanok

Castelul Palanok sau Castelul Mukacevo, din orașul Mukacevo (Regiunea Transcarpatia, Ucraina), este un exemplu unic de arhitectură de fortificație medievală cu o combinație de stiluri diferite și este monumentul (cu nr. 168) de arhitectură de importanță națională.

Castelul a fost construit pe un munte de origine vulcanică, de 68 metri înălțime și se întinde pe o suprafață de 13. 930 de metri pătrați. Momentul exact al întemeierii castelului este necunoscut, dar în documentele istorice datând din secolul al XI-lea este deja menționat.

Regele Ungariei Ștefan I (numit Sfântul)¹², a acordat o importanță deosebită castelului, întărindu-i zidurile. La fel a făcut și Vladislau I¹³.

În anul 1086, castelul a fost asediat de pecenegi¹⁴, dar aceștia nu l-au putut captura.

¹² Ștefan I (maghiară *István I*) – ultimul principe maghiar (997-1000) și primul rege al Ungariei (1000-1038). Reprezentant al dinastiei Arpad. Erou național al Ungariei.

¹³ Vladislau – rege maghiar al dinastiei Arpad (1077 – 1095), cunoscut și sub numele de Laszlo I cel Sfânt. Unul dintre cei mai faimoși regi ai Ungariei. Din 1091 până în 1095 a fost conducătorul de facto al majorității Croației.

Gravură medievală, de la sfârșitul secolului al XVI-lea,
cu imaginea Castelului Mukachevo

<https://nevdoma.com.ua/zamok-palanok-podorozh-do-mukachevo>

¹⁴ Pecenegi – Populație migratoare din familia populațiilor turcice, care s-a stabilit în Moldova, apoi în Țara Românească, Dobrogea și Transilvania la sfârșitul sec. IX.

În anul 1241 teritoriul Regatului Ungariei a fost invadat de mongoli. Unul dintre principalele puncte ale atacului lor asupra regatului a fost Mukacevo. Armata de 60.000 de oameni a lui Khan Batu¹⁵ a distrus complet orașul, dar nu a putut captura castelul bine fortificat.

Din anul 1936 până în anul 1414, castelul a fost deținut de prințul Fedir Koriatovyci care l-a reconstruit și l-a întărit semnificativ, transformându-l în reședința sa.

În timpul lui, în muntele stâncos, a fost săpată o fântână cu o adâncime de 85 de metri.

Deși nu Castelul Palanok este obiectivul cercetării noastre, ci viața prințului Fedir Koriatovyci, vom prezenta pe scurt istoria, de după moartea prințului, a castelului.

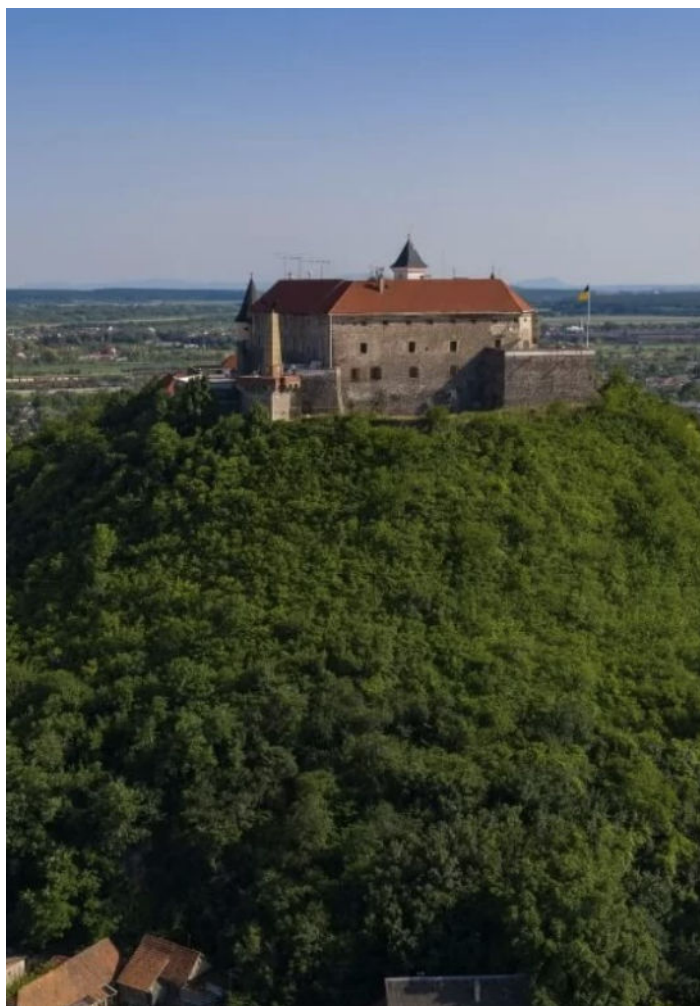
În secolele XV-XVI castelul a fost în mâinile multor domnitori, care l-au construit și întărit.

În acest moment, sistemul de apărare al castelului avea 14 turnuri, iar în vârf se afla un palat mare.

În anul 1576, castelul a fost asediat de Lazăr von Schwendi¹⁶.

¹⁵ Khan Batu – han și general mongol, fiul lui Khan Juchi și nepotul lui Genghis Khan. Fondator al Hoardei de Aur.

¹⁶ Lazarus von Schwendi – diplomat, om politic și general german aflat în slujba împăraților Sfântului Imperiu Roman Carol al V-lea și Maximilian al II-lea, precum și a regelui Spaniei Filip al II-lea (1522-1583).

Sursa internet: <https://nevdoma.com.ua/zamok-palanok-podorozh-do-mukachevo>

Pe urmă, Castelul Mukacevo a aparținut contelui Nicolaus Esterhazy¹⁷, care l-a primit prin căsătoria cu Ursula Dersffi¹⁸.

În anul 1622, datorită unui tratat, castelul a trecut în posesia lui Gabor Bethlen¹⁹. Ca urmare a războiului cu familia maghiară Esterhazy, Gheorghe Rákóczi I de Felsővadász²⁰ a recucerit Castelul Mukacevo.

După moartea lui Rákóczi, în 1648, soția sa Zsuzsanna Lorántffy a continuat să construiască castelul și a construit încă două terase – mijlocie și inferioară, precum și inelul de apărare exterior.

În anul 1649, castelul a fost vizitat de către trimișii hatmanului Bohdan Hmelnyțky²¹, care a negociat cu Gheorghe Rákóczi al II-le²², despre o acțiune comună împotriva Poloniei.

¹⁷ Familie de magnați maghiari. Prima mențiune despre familia Esterhazy datează din anul 1527, iar primii membri nobili ai familiei au fost frații – Nicolaus, Paul și Daniel.

¹⁸ Ursula Dersffi – figurează printre proprietarii castelului.

¹⁹ Gabor Bethlen – prinț al Transilvaniei (1613–1629) și rege al Ungariei (1620–1621).

²⁰ Gheorghe Rákóczi I de Felsővadász – principe al Transilvaniei între anii 1630-1648.

²¹ Bohdan Hmelnyțkyi (1595-1657) – hatman al Hetmanatului cazacilor zaporijeni (din Ucraina) și liderul rebeliunii împotriva magnaților polono-lituanieni (1648–1654), care a dus la apariția statului cazăcesc.

²² Gheorghe Rákóczi al II-lea – principe al Transilvaniei (1648-1660).

Sursa internet: <https://nevdoma.com.ua/zamok-palanok-podorozh-do-mukachevo>

Din anul 1685 până în 1688, castelul a supraviețuit unuia dintre cele mai mari asedii de către trupele împăratului austriac. Apărarea castelului a fost condusă de văduva domnitorului Francis Rákóczi I, Ilona Zrinyi. După cucerirea castelului, austriecii l-au reconstruit, astfel a devenit cea mai puternică fortăreață din estul Imperiului Austriac.

Din anul 1703 până în anul 1711, castelul a devenit un bastion al războiului de eliberare națională al poporului maghiar împotriva opresiunii austriece. Războiul a fost condus de fiul Ilonei Zrini, Francis Rákóczi al II-lea.

După terminarea războiului de eliberare, castelul și-a pierdut treptat importanța strategică. În anul 1782, aici a fost deschisă închisoarea politică a monarhiei austriece, în care au fost închiși peste 20.000 de prizonieri, în cei peste 100 de ani de ființare.

În luna iulie a anului 1847, castelul-închisoare a fost vizitat de celebrul poet maghiar, de naționalitate sârbă, Sándor Petőfi.

În anul 1896, închisoarea din castel a fost desființată în cinstea mileniului venirii maghiarilor în Europa, dar, de fapt, închisoarea a continuat să existe până în 1903. Cel mai faimos prizonier al cetății a fost revoluționarul rus Mihail Bakunin.

În anul 1897 Castelul Palanok a fost cumpărat de Ministerul Justiției din Austro-Ungaria. Castelul a căzut treptat în paragină și a început să se ruineze.

În timpul războaielor napoleoniene, și anume de la 11 decembrie 1805 până la 10 martie 1806, Sfânta Coroană a Ungariei se afla, sub pază, în Castelul Palanok.

În timpul Republicii Cehoslovace (1919-1938), în castel erau amplasate unități militare. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, castelul a fost ocupat de trupele maghiare.

După eliberarea din 1944 și anexarea Transcarpatiei la Ucraina Sovietică, în castel a funcționat o școală profesională.

La 15 aprilie 2009, Rada Supremă a Ucrainei a adoptat o rezoluție „Cu privire la măsurile de conservare a patrimoniului cultural al castelului Palanok”.

Astăzi, Castelul Mukacevo găzduiește un muzeu istoric și a devenit disponibil pentru vizionare în Google Street View.

Pe 5 octombrie 2018, în castel a fost deschisă o camera dedicată biografiei prințului Fedir Koriatovyci.

Fântâna din Castelul Palanok

Excelent strateg și om extrem de inteligent, prințul Fedir Koriatovyci a înțeles că, fără rezerve suficiente de apă, castelul nu ar putea fi o fortificație defensivă eficientă. În acei ani, construirea unei fântâni, străpungerea roci vulcanice groase cu unelte primitive, era extrem de periculoasă: mulți oameni au murit din cauza gazelor toxice și a prăbușirii pereților. Fântâna nu are o formă cilindrică, diametrul ei variază între trei și opt metri.

Legenda spune că, indiferent cât de mult au săpat fântâna, nu au putut ajunge la apă. Auzind în fiecare zi aceeași frază: „Prealuminate prinț, nu există apă”, Koriatovyci a ajuns la disperare. Dar într-o zi, l-a vizitat necuratul și a făcut cu el o înțelegere: o pungă de

aur în schimbul umplerii fântânii cu apă. Dar s-a dovedit că nu erau bani în vistierie, așa că prințul neputând să plătească prețul și-a oferit sufletul, dar necuratul a refuzat, cerând bani. Unul dintre cavalerii loiali ai lui Koriatovyci, auzind conversația prințului cu diavolul, i-a sugerat să-l înșele: „Fedir, o pungă de aur nu trebuie să fie mare: o pungă mică este și ea o pungă”. Punând ultimele două monede de aur într-o pungă, a întins-o diavolului care, văzându-se păcălit, s-a înfuriat foarte tare și a strigat: „Oricum nu vei bea apă”, și cu aceste cuvinte a sărit în fântână. De atunci, din adâncurile fântânii se aud sunete îndepărtate, înfundate...²³

O altă variantă a legendei spune că necuratul a cerut doi saci de aur, iar cea care l-a sfătuit pe print să pună câte o monedă în fiecare săculeț, a fost soția acestuia.

În anul 2008 fântâna a fost curățată și astăzi apa din fântână este potabilă. Când alpiniștii au coborât în fântână, au observat un detaliu foarte important: primii 10 metri din pereți erau zidiți din piatră, restul fiind cioplit în stânci de bazalt, andezit și granit, plus încă 10 metri săpați în pământ, până au ajuns la nivelul apei. Adâncimea totală a fântânii este de 76 de metri. Conform unor cercetări, săparea fântânii a durat 18 ani, de unde au apărut și legende legate de ea. Se spune că fântâna îndeplinește orice dorință, de aceea turiștii aruncă monede în ea, în timp ce își pun o dorință.

²³ Sursa - <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/28376>

Fântâna din Castelul Palanok

Sursa internet: <http://www.golos.com.ua/article/8658podorozh-do-mukachevo>

Monumentul lui Fedir Koriatovyci

În curtea Castelului Palanok, se află monumentul prințului Fedir Koriatovyci (opera sculptorului Vasyl Olașyn), care a fost renovat în anul 2018.

Personalitatea prințului este învăluită în misticism. Prin urmare, monumentul este extrem de popular în rândul turiștilor, în mod tradițional – dacă cineva apucă degetul arătător al lui Koriatovyci, din bronz, care strălucește de lustruit ce este, și își pune o dorință, pe parcursul anului aceasta se va îndeplini (bineînțeles, doar pentru cei care cred în miracole).

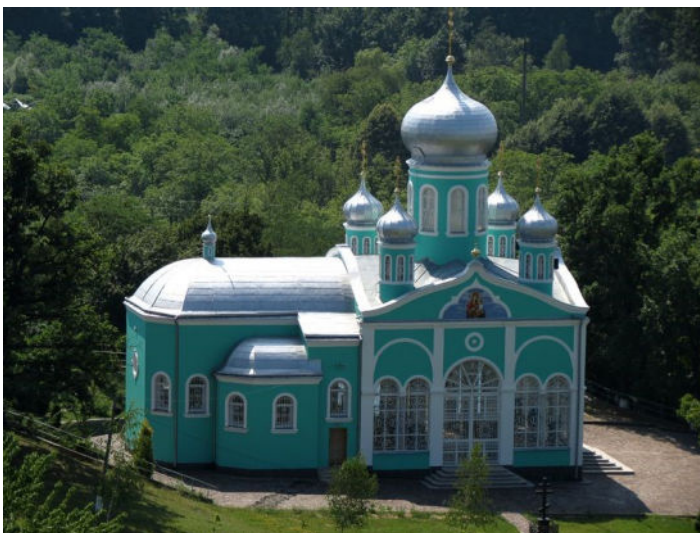
Mai există și o altă credință care spune că dacă arunci bani la picioarele prințului și-l prinzi de degetul

arătător, te vei îmbogăți. Astfel în jurul monumentului e plin de bani, iar ghizii castelului glumesc că în acest fel turiștii încearcă să-l mituiască pe prinț.

Monumentul lui Fedir Koriatovyci

Printul Fedir Koriatovyci și mănăstirea Sfântul Nicolae din Mukachevo

Sursa internet:

https://ua.igotoworld.com/ru/poi_object/66134_saint-nicholas-monastery-mukacheve.

Există o legendă care spune că prințul Fiodor Koriatovyci, în timp ce se plimba pe tărâmul unde se află acum mănăstirea, a fost atacat de un balaur foarte mare. Prințul a cerut ajutorul Sfântului Nicolae și a reușit să

ucidă balaurul. Atunci el a promis că va construi un templu în cinstea sfântului. Mai târziu, mergând de-a lungul râului Latoreția, a văzut un înger strălucitor care i-a arătat locul numit Cenecia Hora, unde prințul a construit o biserică de lemn, precum și o mică clădire pentru călugări, iar în ziua de 8 martie 1360 a dat mănăstirii o diplomă prin care dăruiește mănăstirii satele Lavky și Bobovyșce, precum și o zecime din podgoriile de pe dealurile numite Ivan și Lemciovka și multe alte bunuri²⁴.

Sursa internet:

https://ua.igotoworld.com/ru/poi_object/66134_saint-nicholas-monastery-mukacheve.

²⁴ Arhimandrit Vasyl Pronin, *Istoria Pravoslavnoi Tserkvy na Zakarpatiu*, <https://myk--mon-church-ua.translate.goog/istoriya>

Theodorus Koriathovics, Princeps Ruthenus, Dux
de Munkács, et Podoliæ Basilianorum ad Munkács
Fundator Anno. 1360

Gravură medievală (autor necunoscut)

Fedir Koriatovyci, prinț al Ruteniei, Duce de Mukacevo și
Podolia, întemeietorul mănăstirii basiliene din Mukacevo,
în 1360

Mănăstirile au fost întotdeauna un bastion al credinței în Hristos, adevărate centre de cultură spirituală pentru populația regiunii. Mănăstirile au contribuit la răspândirea alfabetizării, zidurile lor au păstrat cronici și cronologii. Tot în aceste așezări au fost copiate texte de literatură liturgică și de altă natură. Între zidurile mănăstirilor s-au format numeroase personalități bisericești și științifice, scriitori, care au lăsat poporului lor o moștenire spirituală neprețuită.

Primele mănăstiri au apărut, în regiune, în secolul al IX-lea, de pe vremea când Sfinții Chiril și Metodie predicau în Moravia. Predicarea și botezul lor au fost acceptate de slavii care au locuit în sud-vestul Carpaților în 863. Autenticitatea convertirii slavilor din regiunea carpatică la creștinism de către Sfinții Chiril și Metodie este confirmată de multe surse. Astfel, protopopul Mănăstirii Mukacevo Ioaniki Bazilovici (1742-1821) în studiul său istoric *Brevis notitia foundationis Theodori Koriatovits* (*Scurte informații despre instituțiile lui Fedir Koriatovycki*) susține că slavii care locuiau pe versantul sudic a Carpaților s-au convertit prin credința fraților din Tesalonic în anul 863 d.Hr.

Istoria întemeierii Mănăstirii Mukacevo datează din secolul al XI-lea. Documentele istorice afirmă că în secolele al X-lea și al XI-lea au existat relații de prietenie strânse între Ungaria și Rusia Kieveană. Ele pot fi urmărite în căsătoriile dinastice ale regilor maghiari cu prințese din Rusia Kieveană. De exemplu, nepotul

primului rege maghiar Ștefan I (970-1038), viitorul rege Andrei²⁵ a fost crescut la curtea Marelui Kneaz Iaroslav cel Întelept și a fost căsătorit cu fiica acestuia, Anastasia.

Întors în patria sa și devenind rege al Ungariei în 1047, Andrei și soția sa Anastasia au adus din Rusia Kievană cultura slavilor răsăriteni și dorința de a întări Ortodoxia în rândul populației teritoriilor slave ale Regatului Ungariei. Potrivit mai multor surse, călugării care au venit cu ei de la Lavra Pecerska din Kiev²⁶ au întemeiat vechea Mănăstire Ortodoxă Mukacevo, săpând peșteri asemănătoare cu cele din Kiev pe versantul dealului și așezându-se în ele. Pe partea opusă a muntelui Cernecia, la doi kilometri de mănăstire, se mai păstrează rămășițele acestor peșteri cu pasaje-galeri, în care locuiau pustnicii. Nu departe de peșterile care se mai pot vedea și astăzi, se află un izvor de tămșduire care, conform legendei, a fost săpat de călugări.

Multe documente istorice au ajuns până la vremea noastră, confirmând participarea semnificativă la crearea și întărirea Mănăstirii Mukachevo a prințului orthodox din Podolia Fedir Koriatovyci. Potrivit Cronicii din Mukacevo, prințul Koriatovyci a venit din Podolia în Transcarpatia în vara anului 1339, iar regele Ungariei, l-a acceptat cu bucurie și i-a dat în stăpânire Mukacevo

²⁵ Andrei I cel Alb / Catolicul (1013-1060) – rege al Ungariei din 1046 până la moarte.

²⁶ Lavra Peșterilor din Kiev, cunoscută și sub denumirea de Lavra Pecerska – mănăstire istorică creștin-ortodoxă de la care își are numele sectorul orașului Kiev în care se află.

cu toate satele și orașele din jur. După ce s-a stabilit în Castelul Mukacevo, Fedir Koriatovyci l-a reconstruit și consolidat în mod semnificativ. Probabil, fiind un creștin ortodox zelos, îngrijindu-se constant de întărirea Bisericii Ortodoxe, a construit o mănăstire pe malul drept al râului Latoryța, pentru a muta în ea călugării din peșteri.

Istoricul cehoslovac Ivan Pankevyci (1887-1958) consideră că legenda despre uciderea balaurului de către prințul Fedir Koriatovyci se datorează statuii de piatră a Sfântului Gheorghe „Omorătorul de Balaur”, din biserica Sfântul Nicolae. Privind sculptura sfântului, oamenii au început să creadă că este vorba de Fedir Koriatovycs, probabil și datorită imaginii Sfântului Gheorghe pe stema și moneda dinastiei Koriatovycilor.

Stema dinastiei Koriatovycilor

Moneda dinastiei Koriatovycilor

După cum am mai menționat, istoricul Volodymyr Huțul, în ciuda altor istorici și cercetători, susține întemeierea mănăstirii de către prințul Fedir Koriatovyci, spunând că dincolo de legendă, prințul avea motive bineîntemeiate să construiască mănăstirea ca o instituție nu numai religioasă ci și administrativă, medicală, culturală și educativă.

Filmul Koriatovyci sau *Inelul magic al Carpaților*

În anul 1922, studioul ceh A-B (mai târziu Barrandov) prezintă filmul mut *Koriatovyci sau Inelul magic al Carpaților* (una dintre primele lucrări filmate de studioul ceh).

<https://www.youtube.com/watch?v=Yvth0FuvaNU>

Lungmetrajul a fost sponsorizat de Avhustyn Voloșyn²⁷ și Konstantyn Hrabar²⁸ (700.000 de coroane),

²⁷ Avhustyn Voloșyn – Prim-ministru al Guvernului Ucrainei Carpatice – teritoriu autonom în Cehoslovacia (1938) și Președintele Ucrainei Carpatice (1939).

iar premiera a avut loc la Praga, în data de 9 noiembrie 1922, în prezența președintelui Republicii Cehoslovace, Tomas Masaryk.

<https://www.youtube.com/watch?v=Yvth0FuvaNU>

Libretul filmului a fost scris de poetul ucrainean Vasyl Paciovskyi (1878-1942), iar unul dintre rolurile principale a fost jucat de actorul ucrainean Mykola Sadovskyi. Din păcate filmul nu este accesibil publicului

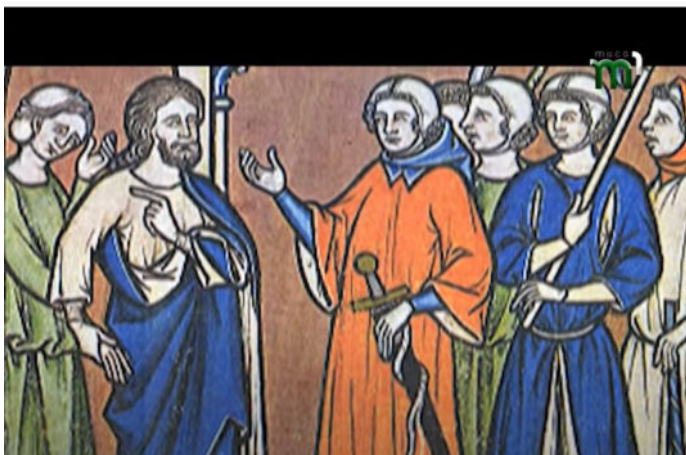
²⁸ Konstantyn Hrabar (1877-1938) – directorul băncii din Ujhorod, și primar al orașului, preot și critic de artă.

larg. În film este vorba de inelul legendar pe care prințul Laboreț²⁹ îl primește de la zei, mai precis de la Dajboh³⁰ și cu ajutorul căruia învingea toți dușmanii și reușea să păstreze pacea și bunăstarea pe teritoriile sale. Unul dintre cei pe care i-a învins prințul Laboreț, a fost și un voievod maghiar, pe nume Zoltan. Prințul Laboreț nu-l ucide pe Zoltan, ba îl și invită la banchet. În timpul ospățului voiedul maghiar fură inelul fermecat și îl învinge pe Laboreț, însă este ars de viu de aura inelului. Furioși, maghiarii au fost nevoiți să se retragă, însă înainte de asta i-au scos ochii fiicei prințului Laboreț, Svitlana, ai cărei frați încearcă să mai lupte o vreme, însă fără inelul fermecat lupta este zadarnică.

<https://www.youtube.com/watch?v=Yvth0FuvaNU>

Peste 500 de ani prințul Fedir Koriatovyci vine pe aceste meleaguri, consolidează din nou populația Transcarpatiei, îi învinge pe asupritori și restabilește pacea și bunăstarea.

Despre piesa de teatru *Prințul Koriatovyci* (*Legenda Castelului Mukacevo*)

În anul 2017, Teatrul Dramatic din Mukacevo a pus în scenă piesa *Prințul Koriatovyci* (*Legenda Castelului Mukacevo*) scrisă de dramaturgul Oleksandr Havroș – regizor Evhen Tyșciuk.

Dramaturgul Oleksandr Havroș a scris piesa special pentru Teatrul Dramatic din Mukacevo, care dorea să aibă în repertoriu o carte de vizită teatrală despre orașul natal.

Prințul Koriatovyci, al cărui nume este asociat cu construcția castelului și a celebrei mănăstiri, este una dintre figurile cheie din istoria medievală a Transcarpatiei.

Piesa regizată de Evhen Tyșciuk, a fost primită cu căldură nu numai în Mukacevo, ci și în Lituania, patria lui Koriatovyci, unde a fost prezentată și în castele.

Actorul Vasyl Furd – artist al poporului a fost distins cu Premiul Oleksandr Duhnovici pentru rolul său - Fedor Koryatovych, iar autorul piesei cu Premiul F. Potușniak, pentru dramaturgie.

De la stânga la dreapta:
scenograful Piter Matl,
autorul piesei Oleksandr
Havroș, regizorul Evhen
Tyșciuk și Iurii Hleba –
directorul artistic al
Teatrului Dramatic din
Mukacevo

Oleksandr Havroș, Stepan și Mihai Hafia Traista
Kolomeia (Ucraina) – Festivalul Huțulilor, 2018

* * *

Merită amintit faptul că în Muzeul de Istorie care se află în Castelul Palanok din Mukacevo a fost amenajată Camera Memorială „Printul Fedir Koriatovyci”

Reconstituirea armurii călărețului armatei Marelui Ducat
al Lituaniei din secolul al XVI-lea

O copie a portretului lui Fedor Koriatovyci

- Străzile din Mukachevo, Lviv, Khust și Beregovo, una dintre piețele centrale ale orașului Ujhorod, poartă numele lui Koryatovych.
- În Vinnytsia și Kamianets-Podilskyi - strada Kniaziv Koriatovychiv.

Olexandr HAVROȘ

Piesă de teatru

**PRINȚUL KORIATOVYCI
(LEGENDA CASTELULUI MUKACEVO –
TEATRU ÎN TREI ACTE)**

*Piesă dedicată comemorării a 600 de ani
de la moartea prințului Koriatovyci*

Personajele

Fedir Koriatovyci, prințul Mukacevului și al Podoliei
Olga, soția prințului
Anna, fiica cea mare
Maria, fiica cea mică
Martusia, servitoarea Annei
Kokoș, clovnul prințului
Castelanul
Voievodul
Baronul Mikloș Haraii
Petrasius Haraii, fiul baronului.
Marcello, prietenul lui Petrasius
Petrun, slujitorul lui Petrasius
Negustor Mavritos
Didko sau moșulache
Paznicul
Cerșetorul
Slujitorii castelului, paznicii, muzicienii, locuitorii ai Mukacevului.

Acțiunea se petrece în Mukacevo, în anul 1406

ACTUL I

Scena I

Odăile prințului din castel.

Prințul Koriatovyci (*se roagă în genunchi*):

Dă-mi, Doamne, putere să îndur tot ce-mi trimiți!
Amin! (*Își face semnul crucii și se ridică în picioare*). Ce vremuri au venit! Așa ceva nu a mai fost pe pământ. Necazuri, războaie și discordii peste tot. Fiecare trăiește doar pentru sine și împotriva tuturor. Ca și cum omenirea a ajuns într-un punct, dincolo de care nu există decât neant sau nebunie. Nu ar fi fost mai bine dacă ne-am fi născut cu o sută de ani mai devreme?

Intră prințesa Olha

Olha:

Dragul meu Fedir! Din nou ai dormit prost?

Vrea să-l îmbrățișeze, dar el o oprește.

Prințul: Lasă aceste bocete! Am dormit, nu am dormit – ce mai contează când în jurul nostru totul se năruie.

Olha:

Așa este lumea noastră, păcătoasă! Dar trebuie să trăim! Și chiar să domnim, insuflând încredere și pace supușilor noștri.

Prințul:

Ce nefericire, să domnești în vremuri atât de rele!

Olha:

E mai bine decât să zaci în închisoare. Ai uitat că până de curând prințul lituanian Vitold te-a ținut prizonier?

Prințul (*furios*):

Așa ceva nu se uită niciodată! (*O îmbrățișează.*) Iartă-mi furia! Ai dreptate, ca întotdeauna, draga mea! (*Învârte, îngândurat, verigheta pe deget*). Doar această verighetă mi-a luminat viața în întunericul închisorii și mi-a vorbit cu inima ta duioasă.

Olha:

Mi-a vorbit și mie verigheta. Ea îmi dădea speranța că te vei întoarce din captivitate.

Prințul (*îmbrățișând-o pe Olha*):

Iartă-mi furia, dragă Olha! Nu am închis ochii în noaptea aceasta lungă. Gândurile mi-au copleșit capul și nu-mi dau odihnă nici o clipă. Ei bine, o nouă zi ne va aduce griji noi. Cheamă-l pe castelan.

Olha:

Bine, prințul meu! Te așteptăm la micul dejun!
(Îl sărută pe frunte și iese.)

Prințul:

Blestemat să fii, Vitolde, prinț al Lituaniei! Ai luat Podolia cu paloșul, când ea aparține de drept familiei Koriat. Am moștenit-o legal. Dar există lege acolo unde paloșul de fier decide totul? Ai râs de mine când m-ai băgat la zdup, în capitala ta. Dacă nu ar fi fost prietenii mei credincioși, aș fi putrezit acolo... Am reușit să evadez din Vilnius în zdrențe de cerșetor. Acesta este drumul prințului astăzi!

(Intră castelanul.)

Castelanul:

Plecăciune, prințul meu! Cum te-ai odihnit?

Prințul:

Grozav! Am dormit ca un tânăr!

Castelanul:

Oh, mă bucur să aud asta!

Prințul:

Mai bine spune-mi, castelanule, cum merge treaba la castel?

Castelanul:

Astăzi vom finaliza bastionul de nord. Oamenii cară pietre cu boi și cai din prin satele întregului ținut.

Prințul:

Grăbește lucrările! Dar cum rămâne cu tunurile?

Castelanul:

Deja sunt pe drum, de la turnătorie, prințe! Vor fi aici într-o săptămână.

Prințul:

Cea mai bună protecție este un paloș ascuțit. Castelul nostru trebuie să devină invincibil. Atunci nici ghiulele, nici focul, nici asediul nu ne vor face să ne plecăm capetele. Oricine ne-ar ataca! Chiar și diavolul însuși! Dar cu fântâna cum stăm?

Castelanul (*plecând capul*):

Se sapă, prințe!

Prințul:

Și apă? Au dat de apă?

Castelanul:

Încă nu.

Prințul:

Dar, cum e posibil! De câte luni se tot sapă! În curând veți ajunge la cealaltă margine a pământului!

Castelanul:

Săpăm în munte, prințul meu! Nu e ușor...

Prințul:

Știu! Dar fără apă proprie aceste ziduri groase nu valorează doi bani! Nu vom rezista nici două

săptămâni în cazul unui asediu. Poruncește să se sape mai repede! Să facă tot posibilul!

Castelanul:

Am înțeles, prințul meu!

(Iese. Intră clovnul, alergând.)

Clovnul:

O, dragul meu prinț, te-ai apucat deja de domnit? Așa pe stomacul gol? Acest lucru poate fi rău pentru supușii tăi! Un om flămând este întotdeauna supărat, dar un om sătul este bun și prudent.

Prințul:

Spui adevărul, clovnule! Însă supărările mele nu pot fi alinate nici cu bucate alese, nici cu vin de Tokai!

Clovnul:

Ce de prinți avem acum! Toți cred, cu aroganță, că fără ei soarele nu va răsări, ploaia nu va cădea și iarba nu va crește. Dacă tu, prințul meu, nu ai face absolut nimic, timp de trei săptămâni, crede-mă nimic nu s-ar schimba pe pământ. Așa că nu te chinui în zadar, ci bucură-te din plin de viață. Du-te repede la masă, la familie, iar eu o să domnesc în locul tău!

(Se așază pe tron.)

Prințul (*îngândurat*):

Iată o maimuță vorbăreață! Bine că mi-ai luat deja tronul, poate-mi spui cum rezolvăm problema apei. Fântâna castelului este goală, ca și...

Clovnul:

Ca și capul meu? Ha, ha. Asta pentru că nu ai făcut o înțelegere cu moșulache.

Prințul:

Care moșulache?

Clovnul:

Cu Didko³¹, necuratul. Nu știi, prințe, că muntele Mukacevo aparține lui?

Prințul (*amenințător*):

Și eu care am crezut că sunt conducătorul de drept aici.

Clovnul:

Nu, aici în Mukacevo, domniți împreună! Tu – ziua, iar el – noaptea!

Prințul:

Stai, că te învăț eu ce înseamnă respectul! Hei, paza!

(Intră voievodul și paznicul.)

³¹Didko – Diavol

Printul:

Ia învățați-l minte pe ticălosul ăsta! I s-a dezlegat limba!

(Cei doi îl prind pe clovn.)

Clovnul:

Nu mai știi de glumă, prințe? Există o asemenea legendă...

(Cei doi îl bat pe clovn.)

Clovnul: *(zvârcolindu-se):*

O, o!... Ascultă-mă, prințe, până nu măucid ăștia! Oamenii înțelepți povestesc că Didko însuși, din mijlocul câmpiei noastre, a lovit cu toiagul pământul și a răsărit muntele, asemenea cucuiului de pe biata mea frunte... Oh, oh, mai încet, băieți, că-mi sfâșiați pielea, iar pielea mea e delicată ca a unei doamne. Și nu știu cum o voi petici?

Printul:

Destul, ajunge! Lasați-l să plece!

Clovnul:

Iată, prințe, insomnia ta a scos sufletul din mine. Mai bine spus mi-a intrat în oase, simt cum mă doare! Au, au, au ce rău mă doare!

Prințul:

Bine, bucură-te de aur! (*Îi aruncă o monedă.*)
Mi-ai dat o idee bună.

Clovnul:

Vezi, prințe, că trupul meu păcătos nu a suferit
degeaba.

Voievodul:

Prințul meu, avem vești...

Prințul:

Lasă-ne singuri, Kokoș!

Clovnul:

Aș fi făcut-o cu plăcere și mai devreme! Chiar
înainte de micul dejun, pe care mi l-au servit
ăștia...

(Iese frecându-și coastele.)

Prințul:

Ce s-a întâmplat, credinciosul meu voievod?

Voievodul:

Paza noastră, care străjuiește hotarele de munte, a
găsit jefuită o ceată de negustori, din ținuturile
Poloniei. Toți negustorii au fost uciși, iar marfa
furată.

Prințul:

Nu este pentru prima oară! Cine ar fi putut
săvârși un asemenea jaf?

Voievodul:

Nu știu! Niciunul dintre negustori nu a scăpat cu viață! Dar din faptul că erau îmbrăcați în cămăși de zale și aveau însoțitori înarmați, reiese că atacatorii sunt periculoși.

Printul:

E blestem! În colțul nostru liniștit s-a ivit un șarpe ticălos, care va stârni furtună și aici! Bănuiala va cădea asupra noastră! Regele se va înfuria!

(Se aude goarna.)

Printul:

Du-te și vezi pe cine a mai adus necuratul!

(Voievodul iese.)

Printul:

De musafiri duc lipsă, că în rest am de toate! Împrejur numai schele, nu am timp de musafiri și de primiri, pe o vreme atât de călduroasă!

(Intră voievodul.)

Voievodul:

Au venit trimișii Regelui! Baronul Haraii cu fiul său!

Prințul:

Am intrat într-o mare belea! Baronul Haraii este palatinul regal. Regele nostru Sigismund îi încredințează cele mai dificile chestiuni, sarcinile sale cele mai delicate. Du-i în sala de banchet. Voi porunci să fie pusă masa pentru oaspeți.

(Ies amândoi.)

Scena II

Sală de banchet

*Sunt prezenți prințul, Olha, Anna, Maria, Baronul,
Petrasius și Marcello*

Baronul:

Prințe, acesta este singurul meu fiu Petrasius. Iute ca și mine. Prin venele noastre curge sângele stepei. Deci după moartea mea, va primi toate moșiile și stema baronului sub formă de dragon.

(Petrasius se înclină.)

Baronul:

Și acesta este prietenul lui, contele Marcello. Fiul unui nobil italian, prietenul meu.

(Toată lumea răspunde la plecăciunea lui Marcello.)

Baronul:

Acești tineri nu au mai fost niciodată pe pământurile voastre, așa că i-am luat cu mine într-o campanie. Să vadă lumea și să cunoască viața.

Printul:

Gândești bine, Mikloș! Așa și trebuie, iar aceasta este soția mea dragă, Olha!

(Oaspeții o salută.)

Printul:

Aceasta este fiica noastră cea mai mare, Anna, iar ea este Maria, fiica noastră mai mică.

(Oaspeții le salută.)

Printul:

Ei bine, hai să ne așezăm la masă, că voi veniți de la drum!

Baronul:

Mai întâi aș vrea să discutăm despre problema pentru care am venit, pentru că este fierbinte ca o mămăligă din colibele ciobanilor și îți arde

buzele. Iar pe urmă o să petrecem, fără grabă și o să-ți laudăm bucătăresele.

Prințul:

Bine! În timp ce fetele mele vor arată castelul oaspeților, noi vom discuta aici, singuri.

(Le face semn celorlalți să iasă.)

Prințul:

Deci, dragul meu baron, ce te-a adus la marginea statului maghiar, la străvechiul nostru castel?

Baronul:

Dragul meu prinț, știi și tu prin ce trece regatul nostru. Numai necazuri și tristețe! Se pare că Ungaria nu a cunoscut niciodată atâtea dezastre. Războiul cu Veneția durează de ani de zile. O revoltă continuă în Bosnia. Pseudo-regele, acest impostor Carl vrea cu nerăbdare tronul și continuă să țină intrigă murdare. De aceea gloriosul nostru rege Sigismund caută o mână prietenoasă oriunde este posibil. Ne-am aliat deja cu Ordinul Teutonic și cu prințul lituanian Vitold.

(Prințul se înfioară.)

Baronul:

Ambasadorii lui sunt pe cale să sosească. Trebuie să-i întâlnesc și să-i duc în siguranță în capitala Ungariei. Stăpânul nostru a cerut să-i primesc pe

oaspeți pe teritoriile tale, deoarece vor coborî din munții polonezi.

Printul:

Oare regele Iahailo-Vladislav, conducătorul Poloniei, va permite să treacă prin Polonia această ambasadă a lituanienilor? El și Vitold parcă erau certați la cuțite.

Baronul:

O, da! Nu-i place Vitold. În plus, Vladislav al Poloniei visează și el să urce pe tronul Ungariei. Prin urmare, solia lui Vitold este deghizată în negustori ambulanți care călătoresc din Polonia în Dalmația.

(Printul se înfioară pentru a doua oară.)

Baronul:

Dar ce-i cu tine, prințe? Te-ai făcut palid pentru a doua oară!

Printul:

Îmi dai cupa dacă te rog frumos?

*(Baronul îi întinde cupa,
prințul o golește dintr-o singură suflare.)*

Printul:

În această dimineață, paza mea a găsit negustori tăiați care veneau din ținutul polonez.

Baronul: (*așezându-se*):

Doamne ferește! Cum este posibil asemenea lucru?

Prințul:

Nu știu! Nu este prima dată!

Baronul (*își toarnă și bea*):

Nici nu vreau să aud așa ceva! Asta înseamnă trădare!

(Prințul tace.)

Baronul:

De ce taci? Acestea sunt pământurile tale, nu-i așa?

Prințul:

Nu pot fi responsabil pentru pădurile neumblate care se întind pe sute de mile.

Baronul:

Nu! Asta e mâna ta, Koriatovyci! La urma urmei, Vitold este dușmanul tău de moarte, nu-i așa!

Prințul:

O, da, mi-a luat Podolia și m-a făcut prizonier. Dar să-i răsplătească cerul pentru tot! Jur pe copiii mei, că nu sunt implicat în această crimă. Uite îmi fac semnul crucii!

Baronul:

Regele te-a încălzit la sânul lui, ți-a dat moșia,

ți-a salvat viața și cinstea, iar tu așa-i mulțumești,
prințe?

Printul:

Poate niște ucigași din Polonia au făcut-o?

Baronul:

Polonezii i-ar fi ucis la ei acasă. I-ar fi prins pe
soli și i-ar fi torturat, până ar fi aflat toate
planurile secrete ale prințului Vitold.

Printul:

Atunci cine i-a ucis?

Baronul:

Acestea sunt domeniile tale. Tu să răspunzi.

Voievodul (intră grăbit):

Avem vești, prințul meu!

Printul:

Spune mai repede! Nu am niciun secret față de
acest oaspete.

Voievodul:

În pădure am găsit un rănit care a scăpat cu viață
din jaful sângeros.

Baronul (cu speranță-n glas):

Este un cavaler?

Voievodul:

Nu, un soldat. A pierdut mult sânge, era complet
epuizat bietul om, abia a vorbit.

Printul:

A spus ceva?

Voievodul:

Vorbea lituaniană. A jurat că însuși prințul rusin atacase ceata de negustori.

Prințul:

O, Dumnezeu milostiv! Minciuna asta este de nesuportat! Am stat în castel, în toate aceste zile. Tot Mukacevo știe.

Baronul:

Puteai să o faci noaptea, când toți oamenii cinstiți dorm.

Prințul:

E prea de tot, domnule! Vorbești prostii!

Baronul:

Nu m-ar mira dacă ultimul martor moare brusc, fără să depună mărturie.

Voievod:

A și murit deja – în brațele mele.

Baronul:

Ha, ha! Asta da comedie! Cum de nu vă bate ciuma?

Prințul:

Cel mai bun martor este conștiința mea curată. Îți dau cuvântul meu de prinț că nu am făcut-o eu!

Baronul:

Trebuie să-l anunț imediat pe rege. Poruncește să-mi pregătească caii!

(Intră Olha, Anna, Maria, Petrasius si Marcello.)

Sunt toți veseli.)

Printul:

Rămâi măcar la prânz!

Baronul:

Mulțumesc frumos! În această casă nu mă simt în siguranță! Mai bine voi lua prânzul pe drum.

Printul:

Ești nedrept! Dumnezeu îmi este martor!

Olha:

Ce se întâmplă aici?

Petrasius:

Tată, ce înseamnă asta! Pleci deja?

Baronul:

Vești proaste! Trebuie să mă întorc imediat la Buda.

Petrasius:

Ei bine, și cu noi cum rămâne?

Olha:

Lăsați-i pe acești tineri drăguți să stea cu noi o vreme! La urma urmei, au făcut un drum atât de lung, numai în trei zile.

Maria (*către baron*):

Stimate domn, avem atât de rar oaspeți!

Baronul:

Într-adevăr, să rămână! (*În parte.*) E mai bine pentru afaceri. Poate că adulmecă ceva. (*Către*

toți.) Ei bine, la revedere, doamnă! Și vouă, domnișoarelor! M-am bucurat să vă cunosc. Vino, fiule, pentru un minut, trebuie să-ți spun ceva foarte important.

(Ies.)

Olha:

Ei bine, acum vă poftesc pe toți la banchet! Bine ați venit!

(Ies toți în afară de Koriatovyci care rămâne nemișcat.)

ACTUL II

Scena I

Piața orașului. Târgul.

Negustorul (*se plimbă cu marfa cântând*):

Матерії, нитки, стрічки і рукавички!

Браслети, персні, брошки хоч куди!

Парфуми, перли, ремінці, кольє, дрібнички!

Усе для вас, кохані жіночки!

Грек Мавритос справду каже.

Грек Мавритос все покаже.

Грек Мавритос любить вас:

Одягне вас – перший клас!³²

Clovnul: (*bătând toba*):

Hei, omenire, oameni buni, oameni răi și
omuleți! Ascultați porunca prințului Koriat!

³² Stofe, ațe, panglici și mănuși!

Brățări, inele, broșe vând acuși!

Parfumuri, perle, bretele, coliere!

Totul pentru voi, frumoasele mele!

Grecul Mavritos chiar nu vă minte.

Grecul Mavritos vă arată marfa înainte.

Grecul Mavritos vă iubește cuvios:

Pe toate vă îmbracă foarte frumos!

(Mulțimea se adună.)

Clovnul:

Toți cei care au urechi, să audă! Celor care o să găsească apă în fântâna castelului, prințul Koriatovyci, minunatul nostru domnitor, le va dăruia un munte de aur!

Mulțimea:

- Auuuu!
- De unde ar avea prințul atât de mult aur? Este doar o farsă?
- Dacă promite, atunci înseamnă că are!
- De aceea este prinț! Lasă-l să-și scuture buzunarele!
- Lăsați-l pe Ianek să sape! E cel mai bun fântânar!
- De când clovnul Kokoș a devenit vestitorul prințului? Ceva nu-i în regulă!

(În primul plan apar Petrasius și Marcello)

Marcello:

Ai auzit, Petrasius? De unde are prințul asemenea bogății?

Petrasius:

Dacă negustori jefuiești, castele construiești.

Marcello:

Dar până acum nu am aflat nimic!

Petrasius:

Avem de-a face cu o fiară vicleană! Crede-mă,
cunosc astfel de oameni!

Marcello:

Despre ce vorbești?

Petrasius:

A vrut să ne acopere ochii cu mâinile delicate ale
fiicelor sale.

Marcello:

O, am înțeles! Un îndrăgostit nu observă nimic...
Dar cu noi nu-i merge!

*(În prim plan apare voievodul deghizat în călugăr și o
iscoadă deghizată în cerșetor)*

Voievodul:

Ce se aude?

Cerșetorul:

Până acum nimic. Am trimis spioni în toate
cartierele, în toate bazarurile. De îndată ce vor
găsi undeva marfă poloneză, îi vom sălta imediat.

Voievodul:

Trimite-ți oamenii la toate castelele din zonă, să
cerceteze și acolo.

*(Voievodul și cerșetorul ies. În prim plan
apar Anna și Maria.)*

Anna:

Unde au dispărut eroii noștri?

Maria:

Erau doar aici, ne zâmbeau și deodată au dispărut undeva.

Anna:

Poate s-au dus să bea bere proaspătă?

Maria:

Sau poate s-au rătăcit? Să-i mai așteptăm puțin.

Anna:

Este imposibil să te rătăcești aici, castelul este în fața noastră, pe munte!

Maria:

Deci ce facem?

Anna:

Mergem acasă, soro! La urma urmei, trebuie să avem puțină demnitate! Dacă ne-au părăsit atât de grosolan, va fi vai de ei!

(Pleacă îmbufnate.)

(Apare Petrun, ducând un coș, o vede pe Martusia cumpărând ceva de la un negustor.)

Petrun (*întinzând mâinile spre Martusia care stă cu spatele la el*):

O, Cerule, ce forme! Acești sâni minunați ca niște fructe coapte ce atârnă în pomul fermecat,

așteptând mângâiere! E un vis, delicatese orientale, halvaua ce se topește în gură, pere dulci... Mmmm... Îmi pierd mințile!

(O ciupește pe Martusia.)

Martusia:

Oh, ticălosule! June pofticios! Ține-ți mâinile acasă!

Petrun:

Eu? Teme-te de Dumnezeu, frumoaso! Eu, doar mă uitam după varză, dar deodată am văzut acești pepeni dulci ca mierea!

Martusia (*îndreptându-și decolteul*):

Iar tu nu vrei pepeni, așa-i? Ha, ha! Spune-i asta unei toante naive care se topește precum gheața la soare, când aude cuvinte dulci, pe mine nu mă duci cu vorbe, Vântură-Lume!

Petrun:

O, Doamne, te cunosc de undeva, desigur!... Fața ta îmi e atât de cunoscută. Exact! Mi-am amintit. Mi-ai apărut azi noapte în vis.

Martusia:

Eu?... Hm... Și cum?

Petrun:

Oh! Numai un poet care scrie madrigale indecente ar putea descrie acest vis.

Martusia:

Nerușinatule (*Îi dă una peste ceafă.*) Vei arde în iad să știi!

Petrun:

Unde m-ai lovit ar trebuie să mă săruți, dragă domnișoară. Dar eu iată, sunt gata să sărut fiecare deget al tău.

(Îi sărută degetele.)

Martusia:

Ce fel de ticălos ești tu? Și de unde ai apărut pe bietul meu cap?

Petrun:

Asta-i soarta! Am fost trimis din cer să te salvez de plictiseală.

Martusia:

Oh, nu am timp să mă plictisesc! Deci soarta a greșit. Așa că rămâi cu bine!

Petrun (*apucând-o de mână*):

Dar pentru dragoste ai timp?

Martusia:

Oh, cunoaștem dragostea voastră. Azi aici, mâine departe, frământând, în palmă, alt sân.

Petrun:

Stai, ochisorii aceștia fermecători, nu i-am văzut la castel?

Martusia:

La castel, da! Dar, din fericire, castelul nu-i de nasul tău!

Petrun:

De nasul meu? Să știi, frumoasă necunoscută, că eu pot să pătrund unde vreau. Chiar și în dormitorul reginei. Pe cuvânt de onoare!

Martusia:

Te și cred! Minți de îngheață apele!

(Apar Petrasius și Marcello.)

Petrun:

Deci unde te voi găsi, draga mea, în Castelul Mukacevo? În care dintre turnuri?

Martusia:

Hm... În dormitorul reginei, vorbă goală! Astăzi te vei culca cu ea în loc să te culci cu mine! Ha, ha!

Petrasius (*îl prinde pe Petrun de ureche*):

Ia uite pe unde te poartă necuratul! Ei bine, stai că-ți arăt eu ție, guralivule!

Petrun:

Ce dorește stăpânul meu?

Petrasius:

Deja am răgușit strigându-te! Ia coșul cu bunătățile și du-l la castel. Încearcă numai să te abați de la drum și o să vezi câte iei pe spinare!

Martusia:

Ha, ha! Iată-l și pe iubitul reginei! Petrun-
guralivul

(Apar Anna și Maria.)

Anna:

Martusia, unde ai dispărut? De un sfert de oră te
căutăm! Ia cumpărăturile și urmează-ne.

*(Anna și Maria se ciocnesc cu Petrasius și
Marcello.)*

Petrasius:

O, domnișoarelor! Ce bine că ne-am întâlnit! Ați
cumpărat ceva?

Anna:

Da, tot felul de mărunțișuri.

Maria:

Și douăzeci de coți de pânză pentru rochii noi.
Minunată catifea, probabil e de peste ocean, dacă
greul nu minte.

*(Petrasius și Anna pleacă în tăcere, urmați de Marcello
și Maria.)*

Marcello:

Am cumpărat și noi niște suveniruri! Permite-mi să-ți ofer brațul, dragă domnișoară! Nu e ușor să urci la deal.

Maria:

Te rog frumos! Marcello, dar de ce prietenul tău, are un nume atât de ciudat – Petrini... Petrosi... Ptiiu, mai să-ți rupi limba rostindu-i numele.

Marcello:

Petrasius! Da, înseamnă Petru! Dar ca să se deosebească de numele slujitorului său Petrun, a cerut să i se spună pe latinește!

Maria:

Ce comedie!...

(Ies amândo, urmați de Petrun și Martusia care duc coșurile.)

Petrun:

Deci aceasta este stăpâna ta? Frumoasă ca și tine. Nici nu știu care din voi e mai frumoasă!

Martusia:

Iar acela era stăpânul tău? Are mână iute ca și tine.

(Râd amândoi.)

Petrun:

Iată că ne-am cunoscut, Martusia! Vino diseară să privim la lună, de pe zidurile din partea de est, se vede foarte bine!

Martusia:

O văd foarte bine și de la fereastră.

Petrun:

Dar ce-i cu tine, dragă? Nu-ți plac bărbații de genul meu?

Martusia:

Foarte experimentați și iubitori de femei.

Petrun:

Ce-i drept e drept. Dar trebuie să recunoști că numai bărbații curajoși, ca mine, fac să tresalte femeile. Nu-i așa?

Martusia:

Dacă știi totul, de ce mai întrebi!

Petrun:

Nu fi de piatră!.. Deci la ce oră să te aștept sub bastionul de la răsărit, dragă domnișoară?

Martusia:

Stai acolo toată noaptea!

(Ies. Gardienii îl atacă pe negustorul care vinde țesături.)

Cerșetorul:

Luați-l! Are marfă poloneză!

Negustorul:

Ajutor! Săriți! Ce se întâmplă? E un abuz!
Această marfă este adusă din Grecia!

Cerșetorul:

Duceți-l la castel! La prinț!

Negustorul:

Nu sunt vinovat! Sunt negustorul Mavritos! Nu
am făcut nimic, doar târguiam! Sunt un grec
cinstit!

Cerșetorul:

O, sub tortură vei spune tot ce știi și tot ce nu
știi!...

Trecătorul (făcându-și semnul crucii):

Ferește-ne, Doamne, de o asemenea faptă și
înlătură de la noi acest pahar.

Scena II

Camerele prințului

Printul și clovnul

Printul:

Ce ai făcut, idiotule! Ți-ai anunțat decretul
clovnesc în locul meu! Și iată, de trei zile vin tot
felul de obsedați și se îmbulzesc în jurul fântânii.

Clovnul:

Vezi, prințule, cât de respectat ești!

Prințul:

Ei respectă aurul pe care l-ai promis! Cum vei plăti un munte de aur?

Clovnul:

Mai întâi, să găsim apă.

Prințul:

Da, da! Fântâna noastră este goală, așa cum a fost!

(Intră castelanul.)

Castelanul:

Prințul meu! A venit altul, care promite ferm că va găsi apă în fântâna castelului.

Prințul:

Nu pe mine mă caută, ci pe clovnul meu!

Clovnul:

Intră!

Prințul:

Oh, vei deveni în curând un prinț cu drepturi depline, iar eu voi purta coroana de clovn. Deși, poate, asta m-ar salva de mânia regelui...

Clovnul:

Tu, prințe, vrei apă? Atunci ai răbdare!

Prințul:

Ce idee amuzantă! Pierdere de timp!

(*Intră Didko.*)

Didko:

Este adevărat, strălucite prinț, că ești dispus să plătești un munte de aur pentru apa din fântâna castelului?

Prințul (*tușește*):

Châ, châ...

Clovnul:

Cum îndrăznești, bătrân nebun, să te îndoiești de cuvântul prințului? Dacă prințul a spus, înseamnă că așa o să facă!

Didko:

Atunci e în regulă. Am afla această veste de la oameni, iar oamenii, ca de obicei mint și întorc totul pe dos. Așa că am vrut să aud totul cu urechile mele.

Clovnul:

Ești mulțumit acum?

Didko:

O, da! Coborâți-mă repede-n fântână!

Prințul:

Pe tine? De abia respiri! Trebuie să ai peste o sută de ani...

Didko:

Coboară-mă în fântână! Nu te îngrijora pentru anii mei!

(*Prințul îi face semn castelanului.*)

Castelanul:

Hei, paza, coborâți-l pe bătrân în fântână, dar legați-l bine, dacă moare să-l puteți scoate.

(Iese cu bătrânul și cu gardienii. Intră voievodul.)

Voievodul:

Prințul meu, negustorul a mărturisit!

Prințul:

Hai, clovnule, verifică dacă l-au legat bine pe bătrân. Nu te strâmba așa, pentru că a fost ideea ta! Pe urmă vino să ne spui și nouă totul!

(Clovnul iese fără chef.)

Prințul *(plimbându-se nervos):*

Ce ai aflat voievodule? Vorbește!

Voievodul:

Negustorul capturat, Mavritos, a mărturisit că toate mărfurile le-a cumpărat din castelul Bronețk!

Prințul:

O, prințule Ciornohor! Vecine al meu! Ești prieten doar cu tine însuși, iar pentru restul lumii – dușman! Nebunia ta te-a prins în capcană.

Voievodul:

Iată și prințul rusin, despre care a vorbit soldatul lituanian că l-a văzut înainte de moarte!

Prințul:

Da, acum totul e limpede. Am auzit de multă vreme că Ciornohor se ocupă de tâlhării la drumul mare, dar nu am crezut. Stai cu ochii pe castelul Bronețk zi și noapte! Un șoarece să nu iasă din el. Avem nevoie de dovezi ale jafului sângeros! Restul va decide regele.

(Se aude o explozie. Prințul și voievodul aleargă la fereastră.)

Prințul:

Ce se întâmplă?! A explodat depozitul cu praful de pușcă?

Voievodul:

Nu, din fântână iese un fum alb! Se pare că bătrânul a dărâmat intrarea-n fântână.

Prințul:

Se vezi ce mamă de bătaie îi trag clovnului! Dar nu, mai bine îl cobor în fântână! Îl bag eu în fântână! Să se să târască, pe fundul ei, ca viermele! Cheamă-l aici!

(Voievodul iese. Intră clovnul, ascunzând ceva la spate.)

Prințul:

Ce te-ai îmbujorat ca un trandafir în luna mai?
Nu-ți pare rău pentru sufletul bătrân care și-a
lăsat ultima suflare într-o temniță înfundată?

Clovnul:

Știam că acest bătrân nu va da greș! Lumea este
atât de încăpățânată.

(Îi întinde prințului ulciorul.)

Prințul:

Ce-i în ulciorul acesta?

Clovnul:

Apă, prințul meu. Din fântâna castelului. Tocmai
au scos acest ulcior din fântână, împreună cu
bătrânul.

Prințul:

Ăsta da bătrân! E viu?

Clovnul:

Astfel de bătrâni vor trăi mai mult decât noi doi
împreună. Gustă din apă, prințe!

Prințul *(gustă apa)*

Bună apă. Rece de-ți îngheață dinții.

Clovnul:

Cum să nu fie rece! Fântâna are o adâncime de o
sută de coți!

Prințul *(se ridică fericit):*

Oare este adevărat? Am cucerit acest munte și am
luat apă din măruntaiele lui? Ha, ha! Asta da

bucurie! Victoria victoriilor! Astăzi, în cinstea
acestei sărbători, anunțăm un banchet în castel.

(Îl îmbrățișează pe clovn.

Intră Didko plin de praf, împreună cu castelanul.)

Didko:

Văd că ești fericit, prealuminate prinț!

(Prințul se întristează.)

Didko:

Și eu aș vrea să mă bucur din adâncul inimii. Dar
aștept împlinirea promisiunii tale.

Clovnul:

Nu ne strica sărbătoarea, moșulache. Astăzi toată
lumea din castel se va distra. Am săpat un an
întreg. Așa că trebuie să ne odihnim după o
muncă grea. Și mâine ne apucăm de treabă. Exact
la prânz, să vii pe Muntele Lovacika. Acolo vei
primi recompensa ta.

Didko:

Așa va fi, prințul meu?

Prințul (posomorât):

Da!

Didko:

Atunci, ca semn că ești de acord, dă-mi inelul, cel

de pe degetul tău. Și mâine ți-l returnez în schimbul unui munte de aur!

Clovnul:

Ești nebun, moșule! Nu vrei cumva să-ți dau coroana regelui? Sau șapca mea de clown? Se vede că te-ai ținut acolo jos.

Prințul:

De când m-am căsătorit cu Olha, nu am dat jos această verighetă de pe deget. Nu o voi da nici acum!

Didko:

Bine, domnul meu! Voi vedea mâine ce înseamnă pentru tine onoarea prințului. Iar pentru astăzi – distracție plăcută!

(Didko se înclină și iese.)

Prințul *(către voievod):*

Urmărește-! Află cine e, ce planuri are și de unde cunoaște magia, bătrânul viclean.

(Voievodul iese.)

Prințul *(către clown):*

Mai dă-mi puțină apă! Mi s-a uscat gâtul.

(Bea apă.)

Prințul:

E foarte bună!

(Intră Olha, Anna și Maria.)

Olha:

Este adevărat, dragă? A apărut apă în fântână?

Printul:

Și ce apă! Bună și cristalină, parcă sună! Gustați, dragele mele!

(Femeile beau și râd. Intră voievodul.)

Voievodul:

Moșul a dispărut deodată, parcă s-a dizolvat în aer.

Clovnul:

Nu-ți face griji, prințe! Eu am început totul, eu trebuie să plătesc totul. Nu vă stricați starea de spirit într-o astfel de zi! Astăzi e sărbătoare la castel, nu-i așa? Deci să cânte muzica, prințul sărbătorește!

(Se aude muzica, oamenii se adună, dansează, se distrează. Petrasius și Maria dansează în prim-plan.)

Petrasius:

Sora ta întotdeauna este atât de severă?

Maria:

Oh, nu! E o dulce!

Petrasius:

Da' de unde! Parcă ar fi din piatră! Tu nu ești așa!...

Maria:

Eu... Mă faci să roșesc!

Petrasius:

Și asta ți se potrivește!

(Râd amândoi.

Marcello și Anna dansează în prim-plan.)

Anna:

Prietenul tău nu e bolnav cumva?

Marcello:

De ce?

Anna:

Are o față îngrijorată, de parcă l-ar apăsa o durere grea.

Marcello:

Te înșeli! Este un tânăr vesel și plin de duh.

Anna:

Se pare că vorbești despre altcineva. Pentru că aceasta este mai rece decât o placă de marmură funerară de pe un mormânt. Br-rrrr!

Marcello:

Atunci lipește-te mai strâns de mine! ..

(Râd amândoi. În prim-plan, Petrun dansează cu Martusya.)

Petrun:

Știu ce trebuie să fac, sufletul meu, pentru ca noi doi să nu ne mai despărțim niciodată?

Martusia:

Așa ceva nu este posibil? Tu ai stăpânul tău, eu am stăpâna mea.

Petrun:

Tocmai asta și spun, trebuie să-i unim! Sau mai bine... *(îi șoptește ceva la ureche.)*

Martusia:

Ești... nebun!

Petrun:

De asta mă iubești!

Martusia:

Mai bine tac!

Petrun:

Iar eu am să te sărut!

(O sărută. Ea se opune, pe urmă râde. Se sărută. Ea rezistă și apoi râde. Dansează vesel.)

Petrun (cântă):

*Що за ніч! Що за день!
Яке дивне дівча!
Погляд наче огонь!
Я таких не стрічав!*

(Cântă împreună.)

*Ochi, ți dивні очі!
Як мені вас забудь!
Ви щодня і щоночі
Мене кличете в путь!*

Martusia (cântă):

*Що задень! Що заніч!
Мов гірський серпантин.
Манить поглядом віч
Він – один! Він – один!*

(Cântă împreună.)

*Ochi, ți dивні очі!
Як мені вас забудь!
Ви щодня і щоночі³³*

³³ **Petrun** (cântă):

*Ce mai noapte! Ce mai zi!
Ce fată minunată!
Ochii ei – două focuri vii!
Ce nu-i uiți niciodată!*

(Cântă împreună.)

*Ochi, acei, ochi minunați!
N-am să vă uit de acum!
Asemenea ochi nu pot fi uitați
Ochi ce te-ndeamnă la drum!*

Martusia (cântă):

Ce mai noapte! Ce mai zi!

Ochii tăi - poteci stele.
Tu ești unicul ce știi
Toate dorurile mele!

(Cântă împreună.)

Ochi, acei, ochi minunați!
N-am să vă uit de acum!
Asemenea ochi nu pot fi uitați
Ochi ce te-ndeamnă la drum!

ACTUL III

Scena I.

Curtea castelului.

(E noapte. Un paznic merge de-a lungul peretelui. Apar două umbre, din părți diferite, se apropie una de alta, ascunzându-și fețele în glugă. Se așază pe o bancă.)

Anna:

Totuși, îți plac astfel de lucruri secrete!

Petrasius:

După cum văd, nici ție nu-ți e frică!

Anna:

Deci, ce ai vrut să-mi spui, că m-ai ridicat din pat?

Petrasius:

Eu? Mie mi s-a spus că tu vrei să mă vezi imediat.

Anna:

Eu am vrut să te văd? Ce obrăznicie!

Petrasius:

Nu înțeleg nimic. Dar stai, cine ești, dragă doamnă? (*O ia de mână*).

Anna:

Mai întâi arată-ți fața!

(Petrasius își scoate gluga.)

Anna (*dezamăgită*):

Ah, tu ești?! (*În parte.*) Am crezut că e Marcello...

Petrasius:

Acum e rândul tău! Scoate-ți gluga!

(*Anna își scoate gluga.*)

Petrasius:

Doamne, tu ești? Dar unde-i sora ta?

(*Se ridică amândoi, vor să plece.*)

Petrasius:

Stai, Anna, cine ți-a spus că te aștept aici?

Anna:

Servitoarea mea, Marta.

Petrasius:

Iar mie mi-a îndrugat despre o misterioasă doamnă, care tânjește să mă întâlnească, servitorul meu Petrun.

Anna:

Deci, ne-au învârtit în jurul degetului mic?

Petrasius:

Ia uite la ei! Lasă că-i învăț eu minte!

Anna:

Educă-ți servitorul, dar să nu vă atingeți de servitoarea mea!

Petrasius:

Atunci, înseamnă că îți place această idee a lor?

Anna:

Nu am spus asta.

Petrasius:

Sau poate...

Anna:

Ce poate?...

Petrasius (*o ia de mână*):

Poate că inima ta nu strălucește doar ca o gheață rece?

Paznicul:

Cine naiba hoinărește pe aici? (*Se uită în întuneric.*) Nu ar trebui să dau alarma? Că pe urmă iar o să arunce vina pe mine, la fel ca data trecută. Hei, alarmă! Alarmă! Treziți-vă din somn! Alarmă!...

Anna (*îl ia pe Petrasius de mână*):

Să fugim până nu ne prinde paznicul!

Petrasius:

Dar unde?

Anna:

Știu o ieșire secretă!

(*Fug.*)

Scena a II-a

Camerele prințului.

Prințul și clovnul.

Prințul:

Deci, cum ai ieșit din încurcătură?

Clovnul:

Foarte simplu. Când ne-am întâlnit cu moșulică, la prânz, pe muntele Lovacika, am aruncat un ban de aur pe vârful muntelui și i-am spus: „Iată, ai aici un munte de aur!”.

Printul:

Ha, ha, bine lucrat! Aceasta a fost probabil cea mai bună glumă a ta!

Clovnul:

Și cea mai scumpă... Din păcate, bătrânul nu a gustat-o. A început să pufăie, să mormăie, să gâlgăie, să bâlbâie, să scuie, să tropăie și să-njure - asta ar fi trebuit să auzi! Îmi sună și acum urechile. Nu am auzit niciodată cuvinte atât de grosolane.

Printul:

Cum să nu înjure, dacă l-ai înșelat! Și cum s-a terminat această comedie?

Clovnul:

Nu m-a blestemat doar pe mine, ci și pe tine, dragul meu prinț. Nu am putut să suport așa ceva, și am poruncit să-l prindă pe moșulică.

Printul:

Și unde este?

Clovnul:

A dispărut din nou. A stat în fața mea și deodată a dispărut. Parcă l-a înghițit pământul.

Printul:

E ceva necurat aici!

Clovnul:

Desigur, o forță diabolică.

Prințul:

Degeaba ți-am permis să te folosești de numele și cuvântul meu. Nu trebuia să faci asta. Îmi pare rău.

Clovnul:

Dar ai apă!

Prințul:

Pentru cât timp? Necuratul se va răzbuna, fii sigur, clovnule! Trebuie să plătim pentru tot pe lumea asta. Și pentru glumele nereușite, de asemenea.

(Se aude goarna sunând.)

Voievodul (intră grăbit):

A venit mesagerul regelui! Cu un detașament mare, înarmat până în dinți.

Prințul:

Ei bine, facă-se voia lui Dumnezeu! Paloșul cere sânge! Invită-l aici.

(Intră baronul.)

Baronul:

Salutările mele, prințe!

Prințul:

Și ție la fel, baroane! Ce repede au trecut două săptămâni.

Baronul:

Măcar nu-mi aminti, că am fost tot timpul pe drum.

Printul:

Oh, te compătimesc!

Baronul:

Ce să faci, așa e când ești în slujba regelui.

Printul:

Cum se simte maiestatea sa, gloriosul Sigismund, singurul nostru conducător legitim?

Baron:

M-a trimis să fac o judecată dreaptă pentru uciderea solilor din Lituania. Mi-a poruncit să te duc la Buda.

Printul:

Pe mine?... Sau pe răufăcătorul care și-a murdărit mâinile necinstite cu sânge?

Baronul:

Care este diferența?...

Print.

Este o diferență.

Baron:

Aceasta este o nouă întorsătură. Ai descoperit ceva?

Printul:

Bănuiala cade asupra printului Ciornohor. Marfa trimișilor lituanieni o vând în piață supușii lui.

Baronul:

Ia te uită!... Atunci se schimbă lucrurile.... Ei bine, atunci îl vom duce la rege!.. Viu sau mort...

Printul:

Castelul Bronețk este bine fortificat. Printul este un om puternic și are o soție devotată și educată. Ciornohor s-a născut cu paloșul în mână.

Baronul:

Și de paloș va muri. Dar vii și tu cu noi. Eu nu am foarte mulți oameni. Iată inelul regelui, care ne dă dreptul de a judeca în numele lui.

Prințul:

Să fie așa cum dorești tu. Voi da ordin să se strângă oastea. Între timp, te poți odihni că ești venit de pe drum.

*(Baronul iese.
Intră Olha.)*

Olha:

Ce a zis? Spune-mi!

Prințul:

A vrut să mă ducă la curtea regală.

Olha:

O, Dumnezeuule, Drept! Dar tu ești complet nevinovat!

Prințul:

Într-un moment în care totul se prăbușește, cui îi pasă că ești vinovat sau nevinovat? Cineva trebuie să plătească!

Olha:

Și acum ce se va întâmpla?

Prințul:

Vom ataca castelul lui Ciornohor... Vecinul și prietenul meu.

Olha:

O, Dumnezeuule! Și certurile vor începe din nou.

Prințul:

S-a purtat ca un hoț, ca un tâlhar de drumul mare.

Deci, să se facă voia regelui.

Olha:

De ce ești trist? Dumnezeu a ascultat rugăciunile noastre și a evitat o pedeapsă nedreaptă.

Printul:

De ce aș fi vesel, când paloșul rusin varsă sânge rusin?

Olha:

Ești nevinovat de asta! Tu doar îți aperi onoarea și adevărul!

Printul:

Da, viața fără onoare este mai rea decât rușinea!

Olha:

Ai grijă, Fedir! Noi rămânem complet lipsiți de apărare fără tine. Și nu numai noi, ci întregul popor carpatic. Nu uita de asta!

Printul:

Totul este în voia lui Dumnezeu!...

Olha:

Lasă-mă să te îmbrățișez pentru a ține minte cât mai mult acest moment!

Printul:

Mi se pare, iubita mea Olha, că în viața noastră ne alegem singuri drumul. De fapt, soarta ia decizii dificile pentru noi. Suntem doar niște interpreți obișnuiți, figuri de pioni pe o tablă de șah în mâinile unui jucător necunoscut de noi... Așa că vai de tine, prințe Ciornohor, nu de mult mi-ai fost prieten și vecin apropiat! Acum vin asupra ta cu paloșul ca să-mi salvez capul!.. Gata, draga mea, e timpul să plecăm!

(Se îmbrățișează și ies.)

Scena III

Curtea castelului

Goarna sună adunarea. Pe scenă e agitație mare. Fiecare face sau duce câte ceva.

Intră Petrasius și Marcello.

Petrasius:

În sfârșit, ne așteaptă și pe noi o victorie militară!

Marcello:

De abia aștept să pun în mișcare paloșul meu de cavaler, simt o mâncărime-n palme.

*(Marcello o vede pe Maria și se apropie de ea.
În prim plan se află Anna și Petrasius.)*

Anna:

Tinere baron! Așteaptă!

Petrasius:

Oh, tu ești?

Anna:

Da, am vrut să-ți dăruiesc o batistă pe care am brodat-o eu.

Petrasius:

Ce frumoasă e! O voi lega de sulita mea. Nu te deranjează?

Anna:

De sulită? Ce înseamnă?

Petrasius:

Astfel un cavaler poate glorifica pe doamna inimii lui.

Anna:

Oare nu aveți o doamnă a inimii?

Petrasius:

Hm... încă nu știu...

Anna:

Cum să înțeleg asta?

Petrasius:

Încă nu și-a dat acordul.

Anna:

Ah, și pleci fără să știi răspunsul...

Petrasius:

Sunt încă aici, nu am plecat nicăieri...

*(Anna se retrage, urmată de Petrasius.
Marcello și Maria vin în prim-plan.)*

Maria:

Și vei lupta și tu?

Marcello:

Desigur, Marie! Flamurile înainte! Scoateți săbiile! De mult visez la asta! Aceasta este prima mea luptă adevărată!

Maria:

Doamne, Marcello, poți fi ucis! Și ești atât de tânăr... și frumos!

Marcello:

Nu voi fi ucis, Maria... Doar rănit!

Maria:

Ah!

Marcello:

Nu tare. Doar zgâriat ușor.

Maria:

Iată îți dau batista mea.

Marcello (*miroase batista*):

E parfumată... O să-mi bandajez rana cu ea.

Maria.

Cum dorești! Eu te voi aștepta. Așa că promite-mi că zgârietura o s-o ai pe față. Altfel nu voi supraviețui.

Marcello:

Pe un bărbat îl înfrumusețează cicatricile.

Baronul:

Pe unde rătăciți, băieți? Treceți în rânduri!

*(Petrasius și Marcello sărută pe furiș fetele și fug.
Petrun aleargă cu desagii pe umăr.
Martusia îl urmează.)*

Martusia:

Stai puțin! Uite și un ulcior cu miere!

Petrun:

Vrei să arăt ca un măgar care rage sub bagaje.
Voi fi printre primii care vor asalta cetatea.

Martusia:

Nu te prosti, Petrunia, cetatea o vor asalta
cavalerii!

Petrun:

Dar ce, eu nu sunt cavaler?

Martusia:

Ba ești!... Numai al meu!

(Îl sărută.)

Se aude strigătul:

Înainte!

(*Petrul aleargă. Se aude zgomotul copitelor și un cântec care încetează treptat*) :

*Коли у бій ідуть суперники шляхетні,
Коли метал іскриться об метал,
Незабувай про предків тих славетних
Що честь свою поклали на вітер!*³⁴

(*Prințesa Olha iese în prim-plan.*)

Olha:

Au plecat!... Doamne, binecuvântează-i, apără-i
și miluiește-i!

(*Îmbrățișează fetele care își șterg pe furiș lacrimile.
O vede pe Martusia.*)

Olha:

De ce plângi, Martusia?

³⁴ Când rivalii nobili merg la luptă,
Când metalul scrâșnește pe metal,
Nu uitați de soarta strămoșilor cruntă
Ce și-au jertfit viața pe al patriei altar!

Martusia:

Servitorul tânărului baron mi-a luat batista. Nu știu dacă mi-o mai dă înapoi și nu am alta! Ah, ce netrebnic... (*Suspină*).

*(Intră clovnul. Începe să plângă, imitând fetele.
Toată lumea râde.)*

Scena IV

Curtea castelului. Amiază.

*Olha și fetele brodează. Clovnul ciupește coardele
lăutei.*

Olha:

Au trecut trei zile și n-am primit nici o veste.
Nici bună, nici rea. A uitat prințul de noi.

Anna:

Mă rog pentru ei în fiecare zi, mamă!

Maria (*făcându-și semnul crucii*):

Și eu.

Olha:

Am avut un vis urât azi-noapte. Parcă un dragon
ar fi acoperit cu aripile întregul cer deasupra
castelului nostru.

Clovnul:

Acesta este un vis bun. El anunță că nu vor
cădea ploi.

Olha:

Ție îți arde de răs!

Clovnul:

La ce te așteptai de la un prost? Fiecare dintre noi are rolul lui. Eu sunt clovn.

Olha:

Oh, ce soare dogoritor! Aș bea apă din fântână! Rece ca roua dimineții.

Clovnul:

Îți aduc eu!

Olha:

Merg singură, să îmi mai dezmořesc picioarele.

(Se apropie de fântână și leșină.)

Anna:

Mamă, ce-i cu tine!

Olha:

Nimic... Căldura...

Clovnul:

Soarele este fierbinte. Bea, doamna mea!

(Îi întinde o ulcică de apă. Olha bea.)

Olha:

Mi-e mai bine... Oh, dar unde-i verigheta mea? Tocmai am avut-o pe deget...

Clovnul:

Poate s-a rostogolit, pe undeva, pe aici.

(Caută în jurul fântânii. Fetele îl ajută.)

Olha:

Ați găsit-o?...

Anna:

Nu!...

Olha:

Se pare că a căzut în fântână! Doamne, ăsta e un semn rău.

Clovnul (în parte):

E mâna moșului! Și-a îndeplinit amenințarea!
(*Către prințesă.*) Prințesă, ești deprimată! Vezi doar presimțiri rele în toate. Mai bine ascultă cântecul acesta!

*Пташка живе, щоб співати,
Квітка росте, щоб цвісти,
Дівчина мусить кохати.
Природу не обійти!
Природу не подолати!
Природу не обійти*

*Лицар живе, щоб вмирати.
Коні ростуть, щоб тягти.
Дівчина мусить кохати!
Природу не обійти!
Природу не подолати!
Природу не обійти!³⁵*

³⁵ Pasărea cântă în zori de zi,
Floare crește pentru a înflori,
O fată trăiește pentru a iubi!
Natura nu o poți ocoli!
Natura nu o poți păcăli!
Natura nu o poți ocoli!

Un cavaler trăiește pentru a lupta.
Caii cresc pentru a alerga.

Olha (*îngândurată*):

Era verigheta noastră. Prințul Fedir mi-a dat-o când mi-a cerut mâna. Ce-i voi spune? Că am pierdut-o? Se va supăra.

Clovnul:

Dacă-i așa, trebuie scos inelul din apă și gata!

Olha:

Ești mare meșter la vorbă. Dar cum îl scoatem din fântână.

Clovnul:

Trebuie să coboare cineva, să se scufunde-n apa înghețată și să caute cu mâna verigheta.

Olha:

Bravo! Și cine o va face?

Clovnul:

Din păcate, prințesa mea, eu nu știu să înot, așa că pot să mă scufund doar o singură dată. Nu știu dacă mai ies la suprafață.

(Un negustor arestat este condus prin curte.)

Clovnul:

Ascultă, omule! Ți-e frică de apă?

Negustorul:

Visez la ea. Sunt grec, am crescut lângă mare. Și la o căldură ca asta nu aș ieși din ea.

O fată trăiește pentru a iubi!

Natura nu o poți ocoli!

Natura nu o poți păcăli!

Natura nu o poți ocoli!

Clovnul:

Asta e bine! Vrei ca aceste cătușe să-ți fie scoase?

Negustorul:

Oh, asta mi-ar ușura suferințele.

Clovnul:

Atunci ascultă! Prințesa a scăpat inelul în fântână. Dacă îl scoți, nu vei mai sta în lanțuri. În plus, vei putea să mănânci și să bei cât vrei.

Negustorul:

Așa să fie. Oricum putrezesc în temniță, așa măcar am o speranță să-mi fac zilele, dacă nu libere, atunci mai ușoare.

Clovnul:

Prințesă?

Olha:

Așa să fie!

Clovnul:

Atunci să ne apucăm de treabă, frate!

(Negustorului îi sunt scoase cătușele, este legat cu o funie și coborât în fântână.)

Clovnul: *(strigând în fântână):*

După ce cobori să te dezlegi de pe frânghie! Altfel nu te poți scufunda! ...Brrr, ce frig e în fântână!

Anna:

Oh, bietul om!

(Se aude o explozie, din fântână iese fum alb. Se aude un hohot înfiorător. Fetele țipă.)

Pazinicii aleargă spre fântână.)

Castelanul:

S-a prăbușit fântâna. Mii de draci! Ce va spune prințul?

Clovnul:

Și-a ispășit pedeapsa bietul nostru grec! Amin!

Olha:

Doamne! Ce mai zi!

Clovnul:

Cunosc acest râs nebun ce s-a auzit din fântână. Îmi stă ca un cui înfipt în ureche. (*Își curăță urechea cu degetul*). Stai, la fel s-a auzit și atunci când necuratul a găsit apa din fântână. Desigur! E râsul lui!

Castelanul:

Și ce înseamnă asta?

Clovnul:

Că nu ne-a uitat.

Olha:

Nu este bine să avem de lucru cu necuratul. Fântâna ar trebui astupată!

Castelanul:

Și inelul tău?

Olha:

Aceasta fie cea mai mare pagubă. Dumnezeu cu el! O să comand altul la bijutier!

Clovnul:

Bine ar fi dacă diavolul s-ar mulțumi numai cu inelul! Didko m-a amenințat că prințul nu va mai bea apă din fântână dacă-și calcă cuvântul.

Olha:

A spus el asta?

Clovnul:

Mi-e teamă că, de acum, nu va mai fi apă în fântână.

Olha (îngândurată):

Nu va mai fi apă... Sau înseamnă că prințul Fedir al nostru...

Castelanul:

Alungați aceste gânduri! Prințul Fedir se va întoarce viu.

(Se aude sunetul goarnei.)

Clovnul:

Auziți această muzică magică? Ea este mai dulce decât glasul unei iubite.

Castelanul (*privind în zare*):

Oastea noastră se întoarce din campanie!

*(Toți sunt fericiți, se îmbrățișează.
Apoi privesc îngrijorați în depărtare.)*

Olha:

Nu se vede nimic!.. Numai un nor de praf.

Clovnul:

O să-i vedeți imediat!

Olha:

Dați-mi apă!

(Scot o găleată din fântână.)

Castelanul:

Găleata este uscată.

Clovnul:

Ei bine, Didko nu a mințit. Nu există apă, dar prințul nostru a supraviețuit. Fiecare necaz are și partea lui bună.

Scena V

Odăile prințului.

Prințul și Baronul.

Prințul are o mână bandajată.

Baronul:

Ei bine, tovarășe de luptă, acum putem ciocni o cupă pentru victoria noastră!

Prințul.

Da, deși nu a fost ușor. Mulți oameni glorioși au murit în luptă.

Baronul:

Cinste memoriei lor strălucitoare!

(Beau.)

Baronul:

Încăpățânatul Ciornohor a luptat până la capăt.

Prințul:

Ce final groaznic! Să vezi în curtea castelului

vecinului tău, capul acestuia, la picioarele tale!

Baronul:

Mânia regelui este la fel de îngrozitoare ca mânia cerului!

Prințul (*îngândurat*):

Atât slujitorii, cât și soldații și-au dat viața pentru prințul lor.

Baronul:

Până când i-am ucis pe toți și le-am distrus castelul. Mi-ar plăcea să avem și noi oameni atât de credincioși.

Prințul:

Da, aceasta este o trăsătură a poporului rusin.

Baronul:

O, și oamenii tăi știu să-și respecte stăpânul. Și pe tine mai că nu te poartă pe brațe în Mukacevo.

Prințul:

Suntem puțini rusini, în Regatul Ungariei. De aceea ținem la credința și oamenii noștri, ca să nu ne dizolvăm într-o mare străină.

Baronul:

Spune-mi, dragul meu prinț, n-ai observat nimic la copiii noștri?

Prințul:

La ce te referi?

Baronul:

Ai o fiică de măritat, iar eu am un fiu de-nsurat.

Prințul:

Hm... Se pare că se întâmplă ceva între ei.

Baronul:

Deci, poate că este timpul să devenim cuscri?

În luptă ne-am descurcat, poate am reuși să creștem și niscaiva nepoți împreună, nu?

Printul:

Da, eu nu-s împotrivă, dar întâi ar trebui să-i întrebăm pe ei.

Baronul:

De ce să-i întrebăm? Sunt încă tineri și nu știu prea multe. Noi știm mai bine ce trebuie făcut.

Printul:

Voi porunci să-i cheme aici.

Baronul:

Așteaptă! Am o singură condiție!... Ai auzit ceva despre gloriosul Ordin al Dragonului?

Printul (*tresărind*):

Nu.

Baronul:

Acesta este un ordin secret, căruia sunt onorat să îi aparțin. Include doar magnați. Ne-am jurat prin credință și onoare să slujim stăpânului statului maghiar. Mi-am promis că doar unul dintre Cavalerii Dragoni ar putea să-mi fie cuscru!

Printul:

Ce propui?

Baronul:

Alătură-te rândurilor noastre. Suntem doar treizeci în tot Regatul Ungariei. Devenind unul dintre noi, vei primi ajutor și sprijin din toată Ungaria, nu doar al regelui.

(Printul tace.)

Baronul:

De ce taci? La urma urmei, este o onoare să te alături ordinului nostru secret. Vei avea un astfel de inel cu dragon, semn de putere. (*Îi arată inelul.*)

Prințul:

Mulțumesc, dar am inelul meu, un semn de dragoste... Baroane, nu lua asta ca pe o insultă, dar nu pot intra în rândurile voastre.

Baronul:

De ce?

Prințul:

Pentru că nu sunt doar domnitorul Mukacevului, ci și prințul Podoliei. Acest ținut visător și îndepărtat pentru mine, l-am moștenit după moartea fratelui meu. Iar Vitold mi l-a furat. Dar în fiecare zi mă rog lui Dumnezeu să-mi înapoieze moștenirea și să domnesc în iubita mea Podolia. De aceea nu vreau să mă leg de încă o promisiune.

Baronul:

De ce, nu ești fericit aici?

Prințul:

Regele Ungariei mi-a dat adăpost și ne-a apărut pe mine și familia mea într-o perioadă amară pentru noi. Cinste și glorie lui! Soția mea, Olha, este mătușa reginei. Regretata mamă a reginei, Erjybet și Olha, au fost fiicele unui conducător și ban bosniac.

Baronul:

Deci au fost surori?

Printul:

Da, din această cauză, am trecut în fața reginei. Dar sufletul meu este mereu în Podolia. Precum păsările călătoare care zboară toamna în țările calde, pentru a se întoarce la cuiburile lor natale primăvara, așa îmi vine tot timpul să mă întorc la cuibul natal.

Baronul:

Am înțeles. Hm... Nici eu nu puteam trăi în afara patriei. Dar din moment ce am promis că voi fi înrudit doar cu cineva din Ordinul nostru, după cum înțelegeți, (*tușește*) châ-châ...

(Intră Castelanul.)

Castelanul:

Printul meu, trebuie să-ți predau ceva.

(Îi întinde o batistă legată.)

Printul:

Ce-i în ea castelane? Dezleag-o. Mâna mea încă nu s-a vindecat.

(Castelanul dezleagă batista și scoate un inel.)

Printul:

Doamne, aceasta este verigheta noastră! Uite, baroane, aceeași pe care o am pe deget.

Castelanul:

Într-adevăr! Aceeași, sau mai bine zis, cea care a căzut în fântână!

Prințul:

Cine ți-a dat batista? Adu-l repede aici!

Baronul:

Văd că ai treabă... Atunci vom continua discuția noastră mai târziu!

Prințul:

Bine, barone! Du-te și odihnește-te!

Olha (*intră bucuroasă*):

Este adevărat, dragul meu? Mi-a fost găsit inelul?

Prințul:

Da, iubirea mea! (*Îi pune verigheta pe deget*) Și nu-l mai pierde! Deși am comandat deja a doua pereche la bijutierii castelului. (*Îi arată verighetele.*)

Olha:

La fel ca ale noastre!

Prințul:

Nu, ale noastre sunt sfințite prin iubire, căci toate greutățile și bucuriile atâtor ani lungi au trecut prin noi!

Olha (*îmbrățișându-l*):

O, dragul meu!

(*Intră castelanul cu negustorul care pare epuizat.*)

Negustorul (*căzând la picioarele prințului*):

O, prințul meu! Imi pare rău! Iartă-mă!

Prințul:

Pentru ce? Îți voi mulțumi cu generozitate!

Olha:

Tu ești întemnițatule? Dar cum ai reușit să ieși din fântână? E astupată!

Negustorul:

Îți voi spune totul. De îndată ce m-am scufundat în apă, am văzut inelul, strălucind pe fundul fântânii, dar când l-am luat în mână, pământul s-a cutremurat, s-a auzit o explozie și un hohot de râs înfiorător. Apoi apa a curs printr-o gaură din peretele fântânii. Am fost luat de curentul ei ca peștele dintr-un râu iute. M-am trezit într-un cămin îngust, unde am rămas blocat ca un dop într-o sticlă de vin. Și deja când mă credeam îngropat de viu în pământul umed, cu ultimele puteri am început să mă târăsc în față, până când, în sfârșit, am văzut lumina. Era probabil o ieșire secretă din castel, care a fost uitată de mult.

Prințul:

Deci pe acolo s-a scurs apa!

Olha:

Încă e întemnițat, prințe!

Prințul:

Pentru că ai adus verigheta prințesei, îți acord libertatea.

Negustorul:

Oh, domnul meu! Să vă binecuvânteze cerul! Nu pot să-mi cred urechilor! Sunt din nou liber?

Prințul:

În plus, vei primi o recompensă pentru că te-ai întors înapoi la noi, din propria-ți voință!

*(Face un semn către castelan,
iar acesta îi dă negustorului o pungă plină cu aur.)*

Prințul:

Acum du-te! Și amintește-ți dreptatea noastră.
Noi ținem într-o mână paloșul, iar în cealaltă
pâinea.

(Castelanul și negustorul ies.)

Prințul:

Verigheta s-a întors, este un semn al destinului.
Ce zici Kokoș?

Clovnul:

Un semn și mai bun este o ieșire secretă, prin
care se poate ieși, în caz de nevoie.

Prințul:

Da, și asta este o veste bună... Azi, clovnule, am
avut un vis ciudat. Parcă mă luptam cu un șarpe.
Avea aripi și îi ieșea fum din gură. Ce înseamnă
asta?

Clovnul:

Și cine pe cine a învins?

Prințul:

Din păcate, somnul mi-a fost întrerupt de
strigătele gărzilor.

Clovnul:

Oh, da! Uneori strigă de parcă ar fi la cârciumă.

Prințul:

Și după-amiaza mi s-a spus despre Ordinul
Dragonului, căruia trebuia să mă alătur.

Clovnul:

Totul vine de la cel rău. Necuratul nu ne poate
ierta că l-am jucat pe degete.

Printul:

Deci, ce să fac?

Clovnul:

Există o singură armă împotriva duhurilor rele și această armă este crucea!

Printul:

Să fie așa!... Voi construi o mănăstire glorioasă pe muntele Mukacevo, unde călugării se vor ruga zi și noapte pentru sufletele noastre păcătoase. Și sfinții călugări vor ispăși pentru păcatul meu – cărdășia mea cu cel rău. Și poate astfel apa se va întoarce la castel. Ce crezi?

Clovnul:

Amin!

Printul:

Faci glume din nou?

Clovnul:

Da și nu, prințul meu! Pentru fiecare faptă păcătoasă, trebuie să răspundem cu una sfântă. Atunci, pe balanța Judecătorului Suprem, cel puțin echilibrul va fi restabilit. Și iadul de foc poate trece pe lângă noi.

Printul:

Atunci așa voi face! În această mănăstire voi găsi pacea veșnică după viața mea suferindă.

(Intră baronul, Olha, Anna, Maria, Petrasius, Marcello.)

Baronul:

Deci, hai să ne continuăm discuția, prințe!

Aici aveți două inimi îndrăgostite, două păsări care cântă împreună un cântec mângâietor.

(Îi ia de mână pe Petrasius și pe Anna.)

Baronul:

Vrei să binecuvintezi căsătoria copiilor noștri?

Prințul:

Dar tu, Baroane?

Baronul:

Am decis să nu stric fericirea fiului meu. În plus, nu mă deranjează să fiu rudă cu familia reginei!

Prințul:

Și cum rămâne cu rangul de dragon?

Baronul:

Mi-am dat acest jurământ doar mie însumi. Deci am dreptul să-l schimb.

Clovnul *(în parte):*

Așa mai merge, să fii stăpânul cuvântului tău. Când vrei îți dai cuvântul, când vrei ți-l iei înapoi. Nu ca prințul nostru.

Prințul:

Ce spui, Prințesă?

Prințesa:

Sunt fericită când inimile copiilor mei sunt pline de dragoste.

Prințul:

Apropiati-vă de noi. Să vă binecuvântează și să vă sărut! Iată verighetele voastre. *(le pune pe degete)*. Purtați-le prin viața voastră, așa cum eu și soția mea le-am purtat prin a noastră.

(Maria și Marcello ies în prim-plan)

Marcello:

Și ție, Marie, când îți va permite prințul să te căsătorești?

Maria:

Sunt încă mică...

Marcello:

Nu-i nimic, am destul timp. Mai întâi trebuie să fac o faptă de vitejie.

(Râd.)

(Petrun, imitând perechea mirilor, o ia pe Martusia de mână și vine în prim-plan.)

Petrun:

Dragă Martusia! Iubita mea minunată! Deoarece planul de a uni inimile stăpânilor noștri a reușit cu succes, este timpul să trecem la unirea principală.

Martusia:

Da, am văzut că nu ești un palavragiu.

Petrun:

Și nici un vorbă-n vânt, un laudăros fără pereche?

Martusia:

Cum de nu mă mir!

Petrun:

Și nici măcar nu sunt plictisitor, dezgustător pe care nu se așează nici măcar muștele?

Martusia:

Nu, asta sigur, nu!

Petrun:

Și de acum încolo pot gusta...

Martusia:

Toate piersicile din Grădina Edenului.

Petrun:

Și pere dulci ca mierea, și pepeni și lubenițe. O,
ce clipă dulce! Și această fortăreață a căzut! Să
nu pierdem timpul, iubito! Înainte!

(Aleargă în culise, dezbrăcându-se din mers.)

Prințul:

Vin și muzică!

Baronul:

Pentru fericirea mirilor!

Clovnul:

Hei, muzicanți, ați adormit? Mukacevo
sărbătorește! Să înceapă dansul!

*(Toată lumea se salută. Se aude muzica. Toată lumea se
distrează, dansează. Din fântână dintr-o dată țâșnește
apa.)*

Toată lumea cântă:

*Життя! Життя!
Яке ти дивовижне!
Немов дитя
То капосне, то ніжне.
Немов любов –
то миле, то суворе!
Життя! Життя!
Ніхто тебе не зборе!*

Cneazul:

*Заходиш в новий кожний ранок
Неначе в останній свій бій.
Не знаєш, чи завтра світанок
Усміхнеться знову тобі!*

Тоți împreună:

*Життя! Життя!
Яке ти дивовижне!
Немов дитя –
То капосне, то – ніжне.
Немов любов –
то мило, то суворе!
Життя! Життя!
Ніхто тебе не зборе!*

Baronul:

*Дуелі, удари, прокльони.
Смерть друзів і смерть ворогів.
Живеш у постійній погоні.
Не віриш вже навіть собі.*

Тоți împreună:

*Життя! Життя!
Яке ти дивовижне!
Немов дитя –
То капосне, то – ніжне.
Немов любов –
то мило, то суворе!*

*Життя! Життя!
Ніхто тебе не зборе!*³⁶

³⁶ **Toată lumea cântă:**

Viață! Viață!
Ce frumoasă ești!
Din copilărie
Viața te răsfăță
Când știi să iubești –
Când bună, când rea!
Viață! Viață!
Asta-i viața mea!

Cneazul:

Zâmbește-n fiecare dimineată,
Că mai trăiești încă o zi
Ce poate fi ultima din viață
Și nu știi dacă mâine vei zâmbi.

Toți împreună:

Viață! Viață!
Ce minunată ești!
Te simți ca un copil –
Când viața o iubești.
Se aprinde și se stinge
Ca o iubire viața!
Viață! Viață!
Nimeni nu te învinge!

Baronul:

Dueluri, lovituri, blesteme.
Mor prieteni și dușmani,

Și pe tine o să te cheme
Moartea peste ani.

Toți împreună:

Viață! Viață!
Ce minunată ești!
Te simți ca un copil –
Când viața o iubești.
Se aprinde și se stinge
Ca o iubire viața!
Viață! Viață!
Nimeni nu te învinge!

Cortina.

Cuprins

Prințul Fedir Koriatovyci – Comite al Maramureșului	3
Viața prințului Fedir Koriatovyci.....	10
Prințul Fedir Koriatovyci și Castelul Palanok.....	20
Fântâna din Castelul Palanok.....	27
Prințul Fedir Koriatovyci și mănăstirea Sfântul Nicolae din Mukacevo	31
Filmul Koriatovyci sau <i>Inelul magic al Carpaților</i>	38
Despre piesa de teatru <i>Prințul Koriatovyci (Legenda Castelului Mukacevo)</i>	42
Prințul Koriatovyci (Legenda Castelului Mukacevo – Teatru în trei acte).....	49